

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní obchod

Negativní vlivy las FARC na
podnikatelské prostředí Kolumbie

(bakalářská práce)

Autor: Tereza Bambušková

Vedoucí práce: doc. Ing. Miroslava Zamykalová, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů. Veškerou použitou literaturu a další podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu zdrojů.

V Praze dne 15. dubna 2013

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce doc. Ing. Miroslavě Zamykalové, CSc. za konzultace, ochotný přístup, cenné rady a připomínky při zpracování této práce.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje současnému podnikatelskému prostředí Kolumbie se zaměřením na problematiku spojenou s existencí a činností organizace las FARC - Revolučních ozbrojených sil Kolumbie, které zemi sužují již více než 49 let. V první části se práce zabývá samotnou organizací, zhodnocuje její vývoj, cíle a nejvýznamnější počiny ve formě útoků, únosů či obchodu s drogami. V druhé kapitole analyzuji negativní dopady činnosti las FARC na ekonomické, politické, sociálně-kulturní a ekologické prostředí. Závěrem se zaměřuji na poskytovanou pomoc USA a zhodnocení celé problematiky ve formě SWOT analýzy, což by mělo přispět jak stávajícím, tak budoucím obchodním partnerům země.

Klíčová slova

las FARC, guerilla, Kolumbie, podnikatelské prostředí, SWOT analýza

Abstract

This bachelor thesis is devoted to the current business environment in Colombia, focusing on issues related to the existence and activities of the FARC - Revolutionary Armed Forces of Colombia, which have afflicted the country for more than 49 years. The first part of the thesis deals with the organization itself, evaluates its development, objectives and major achievements in the form of attacks, kidnappings and drug trafficking. The second chapter analyses negative impacts of the FARC on the economic, political, socio-cultural and ecological environment. Finally, I focus on assistance provided by the USA and evaluation of the overall situation in Colombia through SWOT analysis, which should help both existing and future business partners of the country.

Key words

las FARC, guerilla, Colombia, business environment, SWOT analysis

Obsah:

Seznam používaných zkratk	i
Úvod	2
1. Las FARC: hlavní aktér kolumbijského ozbrojeného konfliktu	4
1.1 Nástin kolumbijské historie do roku 1948	4
1.2 Od roku 1948 po vznik a vývoj organizace do roku 2002	5
1.3 Současnost las FARC	9
1.3.1 Cíle a ideologie	9
1.3.2 Struktura a členové	12
1.4 Činnosti a zásadní akce	14
1.4.1 Porušování mezinárodního humanitárního práva	15
1.4.2 Aktiviny zaměřené proti svobodě projevu	17
1.4.3 Obchod s drogami	17
2. Podnikatelské prostředí Kolumbie pod vlivem las FARC	19
2.1 Politické prostředí	19
2.1.1 Prezidentské období Álvára Úríbe Veléze v letech 2002-2010	20
2.1.2 Současná politická situace	22
2.1.3 Dopady existence las FARC na politiku země	25
2.2 Ekonomické prostředí	27
2.2.1 Aktuální hospodářská situace země	27
2.2.2 Zahraniční obchod	29
2.2.3 Investiční klima	32
2.2.4 Ekonomické dopady konfliktu	34
2.3 Sociálně-kulturní prostředí	37
2.3.1 Aktuální situace	38
2.3.2 Sociální dopady	39
2.4 Technologické a ekologické prostředí	42
2.4.1 Aktuální situace	42
2.4.2 Ekologické dopady	43
3. Řešení situace, možné vize a celkové zhodnocení problematiky	45
3.1 Pomoc USA	45
3.2 Možný budoucí vývoj	50
3.3 Výhody a nevýhody kolumbijského podnikatelského prostředí	52

3.3.1 SWOT analýza	54
Závěr	55
Seznam použité literatury	59
Seznam tabulek, grafů a map	64

Seznam používaných zkratk

COP	Colombian peso kolumbijské peso
CTPA	United States-Colombia trade promotion agreement Dohoda o volném obchodu mezi USA a Kolumbií
ČZP	čistý zdanitelný příjem
DANE	Departamento Administrativo Nacional de Estadística Národní statistický úřad Kolumbie
DIAN	Dirección de Impuestos y Aduanas Nacionales Generální ředitelství daní a cel Kolumbie
el ELN	el Ejército de Liberación Nacional Národní osvobozenecká armáda
el EPL	el Ejército Popular de Liberación Lidově osvobozenecká armáda
EU	Evropská Unie
INMLCF	Instituto nacional de Medicina legal y ciencias forenses Národní institut právního lékařství a forenzních věd
las FARC	las Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia Revoluční ozbrojené síly Kolumbie
LAWGEF- CIP- WOLA	project of Latin America Working Group Education Fund in cooperation with the Center for International Policy and Washington Office on Latin America projekt ve spolupráci Vzdělávacího fondu pro Latinskou Ameriku, Centra mezinárodní politiky a Washingtonské kanceláře pro Latinskou Ameriku
MERCOSUR	Mercado Común del Sur dohoda o volném obchodu mezi státy: Argentina, Brazílie, Paraguay, Uruguay, Venezuela
PCCP	Plan Colombia consolidation phase Plán Kolumbie- konsolidační etapa
UNODC	United Nations office on drugs and crime úřad OSN pro drogy a kriminalitu
USA	United States of America Spojené státy americké
USD	United States Dollar americký dolar
USTR	office of the United States trade representative, executive office of the President úřad obchodního zmocněnce Spojených států, výkonná kancelář prezidenta

Úvod

Žít ve státě sužovaném vnitřním konfliktem může být mnohdy nepřijatelné. Důsledkem je totiž nižší životní úroveň, slabší investiční klima, překážky ekonomického růstu či například hrozby pro samotné obyvatele země. V průzkumu veřejného mínění uskutečněném v únoru roku 2002 zvolilo 92 % obyvatelstva Kolumbie násilí jako nejvýznamnější problém s těmi nejhoršími dopady na občany státu a to s výrazným převisem nad ostatními sociálními či ekonomickými záležitostmi. Tato anketa se pořádala v návaznosti na vzestup násilných činů las FARC spojených s nástupem Álara Úríbe Veléze jako nového prezidenta Kolumbie. Guerilla las FARC byla založena před 49 lety a již od svého vzniku způsobovala četné konflikty nejen v Kolumbii, ale i v hraničních oblastech okolních států, kterými jsou Brazílie, Ekvádor, Panama, Peru a Venezuela. Primárním důvodem její existence je násilná snaha o nastolení socialismu a minimalizace vlivu USA. I přesto, že se velikost organizace rapidním tempem zmenšuje a již dlouhá léta probíhají dialogy s kolumbijskou vládou, řešení situace je komplikovanou záležitostí, která je stále aktuálním a neustále se vyvíjejícím problémem.

Tato bakalářská práce je rozdělena do tří hlavních kapitol a následně dílčích podkapitol. V první kapitole se zabývám samotnou organizací las FARC a popisuji události, které vedly k jejímu založení, dále cíle působení tohoto uskupení či jeho strukturu. Tato část se také zaměřuje na uskutečňované akty, které zahrnují například únosy civilistů, policistů či členů vlády, dále atentáty se „specifickými“ zbraněmi a porušování mezinárodních lidských práv formou náborů dětí nebo nelidského jednání se zajatci. Las FARC, jakožto největší kolumbijská guerilla, nesehrává pouze klíčovou roli v ohrožování bezpečnostní situace země, nýbrž také v obchodu s narkotiky, a dokonce bývá označována za největší drogový kartel na světě.

Druhá kapitola analyzuje vlivy činnosti las FARC na podnikatelské prostředí Kolumbie, které je vnímáno zejména z pohledu ekonomického a politického, zabývá se ale také sociálně-kulturním, technologickým a ekologickým prostředím. V rámci ekonomického prostředí je zhodnocena současná hospodářská situace země, účast v integračních uskupeních, zahraniční obchod i investiční klima. Z hlediska negativních dopadů na ekonomiku pak práce klasifikuje jednotlivé náklady spojené s válečným konfliktem a také důsledky obchodu s drogami, v němž hraje las FARC

významnou roli. Kolumbie je problematikou pěstování i prodeje drog, a to především kolumbijského kokainu, sužována již několik desetiletí a patří mezi kokainové velmoci. Podrobně je rozebráno také politické prostředí, jednotlivé podkapitoly hovoří o významu vlády prezidenta Álvara Úrbe Veléze, současné politické situaci pod vedením nového prezidenta Juana Manuela Santose a také o aktuálních vztazích guerilly s tamní vládou, které na konci roku 2012 zaznamenaly pozitivní změny a vyústily v nový mírový proces. V rámci sociálního, technologického a ekologického prostředí se rovněž zabývám aktuální situací a následně si kladu otázku, jak se ozbrojený konflikt v těchto oblastech projevuje.

Třetí kapitola je věnována řešení konfliktu a možným budoucím vizím. Významnou roli při řešení jak bezpečnostní situace, tak obchodu s drogami sehrávají Spojené státy americké, které jsou největším obchodním partnerem Kolumbie. USA poskytují významnou finanční pomoc a podílely se na tvorbě Plánu Kolumbie, jenž je stěžejním dokumentem pro potlačení obchodu s narkotiky a zastavení ozbrojeného konfliktu. V závěrečné podkapitole se zabývám zhodnocením výhod a nevýhod podnikatelského prostředí země i s přihlédnutím na jednotlivé negativní vlivy vyplývající ze vzbouřeneckého hnutí.

Cílem mé bakalářské práce je tedy nejen hlubší analýza organizace las FARC, jejímž celkovým zhodnocením se snažím o důkladné přiblížení problematiky kolumbijského ozbrojeného konfliktu, ale zejména také rozbor současného podnikatelského prostředí země se zaměřením na všechny efekty spojené s existencí a činností této guerilly. Vlastní přínos práce spočívá v provedení SWOT analýzy, závěrečná zjištění by měla přispět nejen stávajícím či budoucím obchodním partnerům, ale především potenciálním investorům a to k objektivnímu posouzení veškerých rizik či příležitostí, které Kolumbie přináší. Ke zpracování dané problematiky používám deskripci a analyticko-syntetickou metodu, přičemž mými hlavními použitými podklady jsou odborné knižní publikace, studie kolumbijských výzkumných center, statistické údaje mezinárodních organizací a webové stránky ministerstev.

1. Las FARC: hlavní aktér kolumbijského ozbrojeného konfliktu

Kolumbie je zemí poznamenanou dějinami plnými násilí, které sahá do dob Války stádní v roce 1899, jež zanechala 100 000 mrtvých, až po období *la Violencia* na přelomu 40. a 50. let 20. století, z kterého pak vyústil kolumbijský ozbrojený konflikt trvající dodnes. [Giugale, 2002: 40] I když je tento střet považován za čistě interní, jelikož probíhá mezi místní vládou a partyzánskými skupinami neboli guerillami, jeho dopady nepocítuje pouze Kolumbie, ale také většina okolních států. Hlavním aktérem již zmíněného konfliktu je guerilla las FARC, ovšem významnou součástí jsou také uskupení el ELN, el EPL a Hnutí 19. dubna. [Rabasa, 2001: 23]

Las FARC-EP neboli Revoluční ozbrojené síly Kolumbie - lidová armáda představují celý název nelegální organizace založené před téměř 50 lety. USA, Peru, Chile, Nový Zéland, Kanada, celá Evropská Unie i samotná Kolumbie považují toto uskupení za teroristickou organizaci, zatímco Kuba a Venezuela ji vidí jako „společenství bojující proti nepřátelům“. Las FARC okupuje 35-40 % teritoria země, soustřeďuje se zejména v džunglích na jihozápadě země a andských planinách. Hnutí je založeno na politických cílech prosazovaných násilím, kromě účasti na řízení státu je jeho prioritou také boj za kolumbijský národ ve smyslu odstranění sociálních, politických i ekonomických nerovností. Své aktivity ospravedlňuje tím, že je považuje za součást revolučního projektu charakteru marxisticko-leninistického a Bolívarovského, který má mimo jiné posloužit k získání národní suverenity a zastavení intervencí USA. [Van Engeland, 2008: 137-139]

1.1 Nástin kolumbijské historie do roku 1948

Získání nezávislosti Kolumbie od španělské nadvlády na počátku 19. století je připisováno zejména Franciscu Santanderovi a později mnohem slavnějšímu Simonu Bolívarovi, který se kromě liberalizace zabýval také ideologií o vytvoření Spojených států Latinské Ameriky po vzoru USA. Definitivní osamostatnění se datuje k 7. srpnu 1819 díky rozhodujícímu vítězství osvoboditelských vojsk v bitvě u Boyacá. Simon Bolívar, který se o toto vítězství zasloužil, byl ještě téhož roku zvolen prvním prezidentem Velké Kolumbie, což je název bývalé federace nynějších

latinskoamerických států - Kolumbie, Venezuely, Panamy a Ekvádoru. [Němec, 2006: 158]

Roku 1830, krátce po Bolívarově smrti, se stát z důvodů politických nepokojů rozdělil na 3 samostatné republiky, kterými byla Nová Granada, Venezuela a Ekvádor. Již od konce 40. let 19. století začaly v zemi propuknout občanské války způsobené převážně spory mezi dvěma nejsilnějšími politickými stranami - Liberální a Konzervativní. Po vojenském převratu roku 1854 proti prezidentu José María Abandovi se dostal k moci generál José María Melo a to s pomocí koalice řemeslníků a vojáků stejné sociální třídy, jimž chtěl pomoci novou hospodářskou politikou. Ovšem již po 8 měsících byl Melo svržen, řemeslníci se stali utlačovanými a byli vyhnáni z Bogoty do Panamy k řece Chagres. V letech 1855-1859 zažívala Kolumbie federalismus, který vyústil ve 4. občanskou válku (1860-1862) mezi konzervativní vládou Mariana Ospina Rodrigueze a Liberální stranou bojující proti centralismu. Liberálové v čele s generálem Tomášem Ciprianem de Mosquerou nakonec vítězně převzali vládu nad hlavním městem. [Ocampo, 2010]

Až do roku 1886 fungovala autonomie jednotlivých oblastí a regionálních armád, což přineslo dalších 40 občanských válek. Během těchto bojů docházelo k vývoji názvu státu: Republika Nová Granada (1831-1858), Granadinská konfederace (1858-1861) a Spojené státy Kolumbie (1861-1886) se finálně roku 1886 změnilly v Kolumbijskou republiku. [Ocampo 2010, Němec 2006: 158-159] 20. století pak započalo válkou Tisíce dní (1899-1902), jejímž následkem došlo ke konečnému odtrhnutí Panamy¹. Z hlediska politické moci byla vláda roku 1930 předána Liberální straně a to po 44 letech konzervativní nadvlády.

1.2 Od roku 1948 po vznik a vývoj organizace do roku 2002

Las FARC je nejstarší a nejpočetnější guerillou nejen v Kolumbii, ale i v celé Latinské Americe vůbec a zároveň ji můžeme považovat za jednu z nejnebezpečnějších. Založení je oficiálně datováno k roku 1964, ovšem kořeny sahají do let 1948-1958, kdy probíhala tak zvaná *la Violencia*². Tato občanská válka započala 9. dubna 1948, kdy byl zavražděn prezidentský kandidát liberálů - Jorge Eliécer Gaitán, jehož cílem bylo zvýšit politickou angažovanost občanů a podpořit spravedlivé přerozdělení půdy

¹ K odtržení Panamy došlo 3. 11. 1903.

² „La Violencia“ znamená v doslovném překladu „násilí“.

ve prospěch rolníků. [Rabasa, 2001: 23] Atentát je dle spekulací přisuzován konzervativcům a rozpoutal tak četné konfrontace mezi levicovými liberály a pravicovými konzervativci zahrnující protesty, perzekuce, vyvražďování či ničení soukromého vlastnictví.

La Violencia je považována za temné období kolumbijské historie, během kterého přišlo o život až 300 000 obyvatel. V této době vznikaly první guerilly a také základy těch největších z nich, což jsou las FARC a el ELN. I když na konci 50. letech rozbroje utichly, nerovnost v Kolumbii zůstala. Zásadní byla především problematika vlastnictví půdy a přehnaná moc jejich vlastníků, kteří vykořisťovali masy dělníků trpící hladem. Roku 1950 byl novým prezidentem zvolen Laureano Gómez, který se kromě boje proti liberálům věnoval budování důvěry a vztahů s USA, pevné pouto mezi Bogotou a Washingtonem díky tomu existuje dodnes. V těchto vztazích pokračoval i následující prezident - generál Gustavo Rojas Pinilla, jehož vláda (1953-1957) je považována za období diktatury. Rojas Pinilla slíbil při svém nástupu zemi mír, svobodu, rolníkům půdu a navíc udělil amnestii všem guerillám, čehož tisíce bojovníků využily, ovšem některé liberální skupiny, včetně komunistických agrárních hnutí, odmítly složit zbraně. Místo toho se začaly schovávat v odlehlých oblastech a zakládaly nezávislé republiky, z nichž nejznámější je enkláva s názvem „República de Marquetalia“ situovaná v departementu Tolima. Azyl zde kromě bojovníků nacházely také rodiny, které utíkaly před násilím. [Van Engeland, 2008: 136]

Jelikož Pinillova diktatura sílila, byl Liberální a Konzervativní stranou roku 1957 donucen rezignovat. Poté tyto dvě strany uzavřely dohodu o vzniku Národní Fronty (Frente Nacional), jež můžeme charakterizovat následující definicí: „*Národní Fronta byla založena jako politická platforma, která měla zajistit, že politická moc v zemi zůstane v rukou dvou tradičních stran.*“ Dohoda, která vedla k této kooperaci, byla založena na třech bodech zahrnujících: rovnost liberálů a konzervativců při obsazování pozic ve veřejné správě a dále střídání prezidentského úřadu zástupci stran, a to po čtyřletých obdobích v celkové délce šestnácti let. Posledním bodem smlouvy bylo najít způsob, jak ukončit nenávist a násilí mezi oponenty, jež pouze během padesátých let připravily o životy tisíce Kolumbijců. [Němec, 2006: 161] Z politického hlediska se vznik Národní Fronty díky této podmínce považuje za konec *la Violencia*, ovšem nepokoje v zemi zůstaly i nadále kvůli skutečnosti, že politici nejednali o sociálních

problémech. Ty byly vyvolány hlavně nerovnoměrným rozdělením půdy a jejich vyřešení požadovaly především partyzánské skupiny.

Rostoucí vliv guerillových skupin zůstal státem po dlouhou dobu víceméně ignorován, dokud konzervativci nepřesvědčili vládu o nutném útoku. Kolumbijská armáda s podporou Spojených států amerických proto roku 1964 zaútočila na nezávislou republiku Marquetalia, jež byla poražena. Jelikož okupace vojskem trvala velmi krátce, byl 20. července 1964 v Marquetalia sepsán Agrární program guerill, který navrhoval zemědělskou reformu zakládající se na odebrání půdy velkostatkářům a její přidělení rolníkům, kteří ji opracovávají. [Medina Gallego, 2007: 49] Rok 1964 je významný i z důvodu oficiálního založení Revolučních ozbrojených sil Kolumbie, a to k datu 27. května. Je nutné poznamenat, že ve stejné době vznikají i další dva největší aktéři kolumbijského ozbrojeného konfliktu: Národní osvobozenecká armáda neboli el ELN, marxisticky orientované uskupení, které mělo kořeny v univerzitním prostředí, na rozdíl od las FARC vztahující se k venkovským liberálům, [Němec, 2006: 161-162] a Lidově osvobozenecká armáda - el EPL, inspirovaná marxismem-leninismem a maoismem, variantou marxismu prosazovanou čínským vůdcem Mao Ce-tungem.

Na konci roku 1965 se v Riochiquito konala první „Konference guerill“, jednalo se o zasedání komunisticky orientovaných dělnických partyzánských skupin bývalé republiky Marquetalia. Při této příležitosti přijalo hnutí název Jižní blok, jelikož bylo situováno na jihu departementu Tolima. Program konference zahrnoval vymezení vojenských, politických a organizačních záležitostí včetně propagandy, neboli definici společenství s cílem obrany tohoto území a oblastí Riochiquito, Natagaima, Pato-Guayabero.³[Rabasa, 2001: 24]

Druhá Konference (1966) byla považována za ústavodárné zasedání k oficiálnímu založení las FARC, od této chvíle chápaných jako partyzánské křídlo Komunistické strany Kolumbie. Došlo ke jmenování členů Generálního štábu, zvolení Manuela Marulandy vůdcem a ustanovení Jižní bloku součástí organizace. Je třeba zmínit, že v této době Revoluční ozbrojené síly ještě nefungovaly na národní úrovni, ale pouze lokálně v oblastech s nízkým nebo dokonce nulovým působením státu. V následujících letech docházelo k vytváření nových front a velmi pomalému zvětšování organizace,

³ Riochiquito, Natagaima a Pato-Guayabero, stejně jako Marquetalia, představovaly nezávislé republiky, které byly situovány ve třech sousedních departementech - Tolima, Cauca a Huila (středozápad Kolumbie).

významný je poté až rok 1984, kdy 28. května partyzánské skupiny v čele s las FARC podepsaly bilaterální, tak zvanou „Uribskou dohodu“ s vládou tehdejšího prezidenta Belisario Betancura. [Medina Gallego, 2007: 132] Díky této smlouvě mohly guerilly zůstat v jimi obsazovaných oblastech, aniž by byly napadány, výměnou přislíbily zanechání únosů, jež jsou pro kolumbijskou historii typickou praktikou již od dob *la Violencia*.

V souvislosti s tímto mírovým jednáním byla 11. května 1985 vytvořena Vlastenecká Unie, levicová politická strana založená las FARC a Komunistickou stranou Kolumbie. Jejím cílem byl boj za politické, hospodářské a sociální reformy, které by kolumbijskému národu zaručily demokratický mír. Z iniciativy las FARC byl vyvíjen tlak na vyřešení jedné z nejzásadnějších hrozeb pro společnost - politického násilí. Vlastenecká Unie se proto snažila o jasné rozlišení mezi postihy realizovanými státem oprávněně, demokraticky a v míře na rozdíl od tak zvaného „státního terorismu“ směřovanému proti obyvatelstvu. [Medina Gallego, 2007: 49] Rok 1985 je mimo jiné významný i z důvodu úpravy názvu las FARC, ke kterému byla přidána koncovka EP znamenající lidovou armádu, což signalizuje změnu vojenské strategie z defenzivní v ofenzivní. Důvodem byl růst násilí proti Vlastenecké Unii projevující se ztrátami na lidských životech, proto také v prosinci 1990 došlo k ukončení Uribské dohody. Začátkem roku 1996 las FARC započala novou fázi války, která zahrnovala multifrontální útoky na vytyčené cíle, použití 60 a 81 milimetrových minometů či vlastnoručně vyráběných válcových bomb určených k atentátům. [Rabasa, 2001: 42]

V rámci dalších mírových snah je zřejmě nejkontroverznější období 1998-2002, kdy do prezidentského úřadu zasedl Andrés Pastrana Arango, jehož vláda je nazývána tzv. obdobím „mírového procesu“. Pastrana započal jednání s guerillami příslibem zrušení policejního dohledu v celkem čtyřech městech regionů Meta a Caqueta, a to pro období od října 1998 do 7. února 1999. Demilitarizovaná zóna měla rozlohu 42 km², což odpovídá velikosti Švýcarska. Samotný mírový proces nezačal příznivě, neboť k datu 7. ledna 1999 určenému pro slavnostní zasednutí k jednání mezi prezidentem Pastranou a tehdejším vůdcem las FARC Marulandou nedošlo, jelikož se zástupce guerilly nedostavil. Od této doby byla doba platnosti demilitarizované zóny až do roku 2002 devětkrát prodloužena, ovšem ani to nepřispělo k nalezení kompromisů či dokonce osobnímu vyjednání, které se konalo jen jedenkrát. [Posada Samper, 2002]

Během celého tohoto období las FARC značně využívala výhod, které jí demilitarizovaná zóna poskytovala: zvyšoval se počet náborů bojovníků prostřednictvím násilí či přesvědčování místních obyvatel, oblast se stala ideálním místem pro zatýkání rukojmí a vyjednávání výkupného a navíc 15 000 hektarů půdy bylo využito pro pěstování koky. Za zmínku stojí také bezpečné podmínky pro trénink členů organizace. Toto vše bylo důvodem, proč dne 21. února 2002 Andrés Pastrana oficiálně ukončil mírový proces a zrušil demilitarizovanou zónu. Vláda tehdejšího amerického prezidenta George Bushe, Evropská Unie, Organizace amerických států (OAS) a skupina RIO⁴ podpořily toto Pastranovo rozhodnutí. [Posada Samper, 2002]

1.3 Současnost las FARC

Cílem této podkapitoly je analýza hlavních důvodů působení las FARC pomocí pohledu na její cíle a ideologie, dále rozbor současné hierarchické struktury a možných důvodů pro vstup do organizace.

1.3.1 Cíle a ideologie

Pro hlubší analýzu každého vzbouřeneckého hnutí je stěžejní pochopení hlavních myšlenek proudů, které ovlivnily jeho vznik, a cílů, jež jsou zásadní hnací silou.

Cíle

Od samotného založení do roku 1993 bylo hlavním cílem las FARC zavedení socialismu v Kolumbii prostřednictvím násilného svržení současné vlády a jejího následného nahrazení vládou novou, která by poskytla prostor pro nastolení socialistického režimu. Od roku 1993 las FARC přepracovala svou politickou strategii a vytyčila si nový cíl, čímž bylo stát se součástí vlády a získat moc účastnit se rozhodovacího procesu. Koncept „získání moci“ je aktuální až do současnosti, dnes ale také zahrnuje korigování politické orientace uvnitř státu. Neméně důležitým cílem organizace je prosazení agrární reformy, k jejímuž vyhlášení došlo před 48 lety. Zakládá se na „Zákoně agrární revoluční politiky“, který je přinášěn do veškerých mírových jednání a bez jehož schválení ze strany vlády nedojde k uzavření příměří. Stěžejní bod tohoto zákona požaduje přerozdělení půdy ve prospěch kolumbijských zemědělců. [Instituto de estudios geoestratégicos, 2001]

⁴ Skupina RIO byla mechanismem politických konzultací mezi zeměmi Latinské Ameriky a Karibiku, 22. února 2010 byla přejmenována na Společenství latinskoamerických a karibských států- CELAC.

V rozhovoru publikovaném novinami el Tiempo dne 2. března 1999 tehdejší lídr las FARC Manuel Marulanda poznamenal, že vojenské kroky 90. let, které se staly součástí tak zvané „Nové strategie“, přijaté na Konferenci v květnu 1982, přenesly boj do nové fáze, díky níž bude kolumbijská armáda nucena přistoupit na vyjednávání. Tato „Nová strategie“ byla kolumbijskými analytiky shrnuta do čtyř bodů:

(1) *Upevnit kontrolu nad oblastmi pěstování koky na jihu a východě země.* Kontrola těchto oblastí totiž partyzánům umožňuje budovat svůj vojenský potenciál a proniknout do dalších regionů.

(2) *Rozšiřovat svou aktivitu po celé zemi a donutit tak vládu k rozložení vojenských sil.* Mimoto se guerilla snaží o expanzi do hospodářsky strategických území, jako je údolí řeky Magdaleny anebo Centrální vrchovina. K realizaci těchto plánů napomáhá ovládnutí několika strategických koridorů, které spojují partyzánskou základnu v demilitarizované zóně na pobřeží Tichého oceánu se severovýchodem Kolumbie a Venezuelskými hranicemi, což umožňuje rychlé pohyby vojsk, zbraní a zásob po celé zemi.

(3) *Izolace hlavního města Bogoty a dalších velkých měst.* Bogota, metropole situována na náhorní plošině Cundiboyacense, nacházející se na západním svahu východního pohoří And, je závislá na několika snadno zablokovatelných pozemních komunikacích, které ji spojují s vnějším světem. Las FARC této skutečnosti mnohdy využívá při svých útocích a mimoto v několika posledních dekáдах vytvořila sedm nových front v oblastech blízkých hlavnímu městu, což odpovídá nejen strategickému plánu, ale také rozvoji makových polí na východním svahu And, které jsou určitým zdrojem příjmu právě pro nově vytvořené fronty, jelikož je mák zpracováván na opium, se kterým se poté obchoduje.

(4) *Přechod k útočným operacím ve velkém měřítku,* což by mělo vyvrcholit v generální vzpouře. Za tímto účelem jsou stavěny podpůrné sítě v Bogotě i dalších městech. [Rabasa, 2001: 39-40]

Ideologie

Současný politický postoj uskupení je kombinací ideologických a filozofických úlomků mnohých myšlenkových proudů, jejichž aplikace by měla pomoci vyřešit socioekonomickou situaci Kolumbie. Samotný ozbrojený konflikt guerilla omlouvá faktem, že se jedná o proces, který má za cíl nastolit takové politické změny, které pomohou výrazným způsobem zlepšit stav země. Hlavními proudy, které

nejrazantnějším způsobem ovlivňují guerillu, jsou zásady marxismu-leninismu a myšlenky Simóna Bolívara.

I když se las FARC prohlašuje za marxisticko-leninistické hnutí, je hned z několika důvodů poměrně vzdálena ortodoxním komunistickým ideologiím. Jedná se zejména o transformaci vzbouřeneckého hnutí ve finanční a produktivní organizaci, navíc obohacování představuje ten největší protiklad komunistických principů proti kapitalismu. Již samotné založení nevytvářelo dojem inspirace komunistickými myšlenkami 19. a 20. století, nýbrž bylo produktem tří charakteristik Kolumbie - sociální problematiky především v oblasti agrární, ideologie Komunistické strany Kolumbie a uzavřeného dvoupartajního politického systému, který bránil levicově orientovaným sektorům v politické angažovanosti. Sloučení těchto tří aspektů bylo během více než 30 let určující pro formování a upevňování hnutí komunistických guerill v Kolumbii. [Instituto de studios geoestratégicos, 2001]

Bolívarianismus propaguje především energetickou, ekonomickou a politickou integraci v Latinské Americe a odmítá zásahy do interních záležitostí nejen Spojenými státy americkými, ale i evropskými zeměmi. Také klade důraz na vyvlastnění a decentralizaci půdy směrem k domorodým obyvatelům, vypovězení zděděných sociálních oprávnění a růst sociální mobility pro členy armády z řad nižší střední třídy či dělníků. [Van Engeland, 2008: 140-141] Dle hypotéz se nastiňuje fakt, že spojením těchto dvou ideologií společně s požadavky guerilly v oblasti politické, ekonomické i sociální je možno získat základní obraz o určité formě sociálně-demokratického státu, který by, za předpokladu zákonného schválení, připomínal stát se zastaralou formou komunistických stran po vzoru Sovětského svazu. [Instituto de studios geoestratégicos, 2001]

Vzhledem k interním normám a zákonům uplatňovaným uvnitř organizace je povinností partyzánů ochraňovat nejen zájmy a charakter hnutí, ale také obyvatele státu. Nepsaným pravidlem je rovněž respekt k válečným vězňům, ať už v rámci fyzické nedotknutelnosti či smýšlení a přesvědčení. [Kunz, 2009] Nicméně je nutné podotknout, že častými vězni bývají civilní obyvatelé, což je v rozporu s mezinárodním humanitárním právem. Kromě zajímání rukojmí je zakázáno útočit na život, zdraví a osobní důstojnost, nedovoluje se také odsuzování k vykonávání poprav bez předchozího vynesení rozsudku řádně ustanoveným soudem. Tyto humanitární

principy se vztahují k: „...osobám, které se přímo neúčastní nepřátelství, včetně příslušníků ozbrojených sil, kteří složili zbraně, a osob, které byly vyřazeny z boje nemocí, zraněním, zadržením nebo jakoukoliv příčinou.“⁵ [Český červený kříž, 2009]

Pro porovnání je třeba uvést oficiální, ale nedodržované zákony las FARC týkající se trestných činů proti civilnímu obyvatelstvu. Tato pravidla výslovně zakazují: hrozby jednotlivcům, zabíjení civilních obyvatel, jejich okrádání, znásilňování a na neposledním místě zákaz bránění ve vykonávání náboženství.

1.3.2 Struktura a členové

Las FARC je stejně jako ostatní guerilly charakteristická svým specifickým vnitřním uspořádáním, na které se zaměřuji v následující podkapitole.

Hierarchická struktura

Z hlediska vertikální struktury je guerilla tvořena vůdcem, Sekretariátem, Generálním štábem a vojáky. Historicky prvním vůdcem byl až do roku 2008 samotný zakladatel Pedro Antonio Marín přezdívaný Tirofijo (Rychlá střela), neboli také Manuel Marulanda Veléz, což je jméno odvozené od komunistického lídra zavražděného v období *la Violencia*. Marulanda byl považován za „prostředníka“ mezi politickým a vojenským křídlem las FARC, protože se přikláněl k té či oné složce v závislosti na externích či interních okolnostech. Od zesnutí Tirofija v březnu 2008 až do 4. listopadu 2011 přešlo vedení na Guillerma León Sáenze - Alfonso Cana. Cano se narodil roku 1948 v Bogotě a vystudoval antropologii na Kolumbijské národní univerzitě. Již během studia se zabýval politikou a byl zvolen vůdcem organizace JUCO (Kolumbijská komunistická mládež). [Goméz Giraldo, 2011] V 80. letech se stal členem las FARC a již od samého počátku vynikal svým intelektem. V pozici vůdce ovšem setrval poměrně krátce, jelikož během čtvrtého roku velení byl zastřelen kolumbijskou armádou během operace Odyseus 2011. Současný kolumbijský prezident Juan Manuel Santos označil tento počín za dosud nejvýznamnější úder proti las FARC. Třetím a v současné době i aktuálním lídrem je Rodrigo Londoño Echeverí, jenž je známý spíše pod přezdívkou Timochenko nebo také Timoleón Jimenéz. Timochenko se narodil 22. ledna 1959 a během svého mládí vystudoval medicínu v Moskvě, své znalosti pak dále prohluboval na Kubě. Vojenský výcvik získal

⁵ Citace společného článku 3 Ženevských úmluv, dostupná z: <http://www.cervenyriz.eu>.

v Jugoslávii a hned poté, v březnu 1982, se připojil k Revolučním ozbrojeným silám Kolumbie. [RTVE, 2011]

Sám vůdce je významnou součástí sedmičlenného Sekretariátu, nacházejícího se na pomyslném vrcholu hierarchické pyramidy, který se dále skládá ze 4 velících důstojníků a 2 zástupců. Funkcí Sekretariátu je organizace a přesná definice všech akcí armády. Druhým nejvýše postaveným orgánem je Generální štáb oficiálně založený roku 1973, jeho dvacet pět členů - velících důstojníků - zodpovídá za řízení jednotlivých bloků, navíc jmenuje nové členy Sekretariátu i níže postavených jednotek, připravuje programy konferencí a rozhoduje o financování. [Van Engeland, 2008: 137] Blokem rozumíme vojenský útvar, jenž je přiřazen každému ze sedmi operativních regionů - Karibskému, Jižnímu, Západnímu, Centrálnímu, Magdalena Medio a José María Cordoba.

Každý blok vzniká spojením pěti až patnácti front, a to v závislosti na velikosti oblasti a její populace, ovšem některé z nich - elitní a mobilní fronty - mohou být pod přímým velením Generálního štábu. Z hlediska pravomocí a velikosti je tedy fronta menším útvarem než blok a řídí jednu či více kolon. Kolona předává rozkazy souborům, ty pak velí jednotlivým guerillám. Je nutné podotknout, že výraz „guerilla“ bývá používán i ve smyslu označení celé organizace, ovšem v tomto kontextu se jedná o název souboru složeného z nejzákladnějších jednotek las FARC, dvanáctičlenných čet. Útoky či nařízení jsou předávány od nejvyššího orgánu, čili Sekretariátu, přes celý hierarchický řetězec až k požadovanému útvaru. [Medina Gallego, 2007: 104-106]

Členství

Podle dostupných dat měla organizace v letech 1966 pouhých 350 válečníků, ovšem do roku 1986 byl zaznamenán nárůst až na 3 600 osob rozdělených do 32 front. Na počátku 90. let las FARC disponovala mezi 7 000 až 10 000 vojáky, organizovanými v 70 frontách rozptýlených po celé zemi. Dlouhodobým cílem guerilly bylo vytvoření třiceti tisícové organizace, která by, dle jejích odhadů, umožnila zapojení do rozsáhlých ofenzivních operací proti jednotkám kolumbijské armády. [Rabasa, 2001:26-27] Nicméně dle nejnovějších vládních odhadů zveřejněných na tiskové konferenci v říjnu roku 2012 Juanem Carlosem Pinzónem, současným ministrem obrany, dosáhlo uskupení maximálního počtu členů na začátku tohoto tisíciletí, což bylo 20 000, z nichž se téměř polovina zabývala zpravodajskou činností a poskytovala

podporu v oblasti logistiky obchodu s drogami. Od této doby je pro velikost organizace charakteristická již pouze sestupná tendence; rok 2005 zaznamenal pokles na 12 - 13 000, údaje za rok 2012 hovoří o 8 147 osobách. [EFE, 2012a] Je sice zřejmé, že vojáků významným tempem ubývá, nicméně tento fakt výrazně nesignalizuje možný konec konfliktu.

Vzhledem k věkové struktuře je zásadní skutečnost, že téměř 20-30 % členů je mladších 18 let a mnoho z nich bylo rekrutováno násilně. Interní zákony las FARC povolují náборы mladistvých od věku patnácti let, což je v souladu s mezinárodním humanitárním právem, ovšem tato skutečnost je porušována a existují záznamy o dětech, které se staly součástí organizace již v osmi či devíti letech. Las FARC nevykazuje k dětem žádnou shovívavost, jsou často povolávány k provádění poprav zajatců či jejich mučení a bývají jim přidělovány stejné povinnosti jako dospělým. Všichni bez ohledu na věk, kteří poruší i sebemenší disciplinární pravidla, jsou posláni do zákopů, musejí zabezpečovat dřevo či pracovat v kuchyni, při ztrátě zbraně pak nastává povinnost účastnit se boje bez ní, dokud nebude získána náhrada od nepřítele. [Human Right Watch, 2003]

I přes nucené náборы je zřejmé, že by mnoho mladistvých vstoupilo do guerilly i dobrovolně a to především z důvodu chudoby. Existuje ovšem více příčin, proč se děti či dospělí přidávají k organizaci. Vstup bývá zapříčiněn stejnými faktory jako u jiných ozbrojených organizací. Nejedná se pouze o útěk od rodiny, ve které se vyskytuje domácí či sexuální násilí či špatné rodinné zázemí jako celek, ale také těžká práce, extrémní chudoba, rodinné a partnerské vazby ke „vzbouřencům“ či vidina nemožnosti změnit svou budoucnost k lepšímu volbou vhodné práce nebo studia. Důvodem může být také hledání dobrodružství, změna životního stylu nebo iluze moci díky obdržené zbraní a uniformě. Existují ovšem i takoví, kteří se připojují k organizaci z čistě politického zájmu a chuti stát se součástí dění. [Kunz, 2009]

1.4 Činnosti a zásadní akce

Konkrétní činnosti realizované partyzánským hnutím las FARC lze rozdělit do tří hlavních skupin, jedná se o porušování mezinárodního humanitárního práva, bránění svobodě projevu a obchod s drogami.

1.4.1 Porušování mezinárodního humanitárního práva

Mezinárodní humanitární právo se věnuje regulaci ozbrojených konfliktů s cílem je maximálně humanizovat - „*je souborem norem mezinárodního práva upravujících způsob vedení ozbrojených konfliktů za účelem zmírnění lidského utrpení způsobeného ozbrojeným konfliktem a poskytnutí ochrany vybraným skupinám osob v době ozbrojeného konfliktu, a to především těm, které se přímo neúčastní boje nebo z něj byly vyřazeny (v důsledku nemoci, zranění či zajetí).*“ [Český červený kříž, 2009] Mezi akty uskutečňované organizací las FARC, jenž jsou v rozporu s tímto právem, můžeme zahrnout atentáty, náboje nezletilých, sexuální násilí na ženách a dívkách včetně znásilňování a mučení, únosy občanů, násilná úmrtí, nelidské zacházení s vězni či dokonce jejich zabíjení, neméně důležité jsou rovněž mimosoudní procesy a nelegální tresty odsouzeným, což ukazuje nehorázné pohrdání životy civilistů ozbrojenými skupinami. [Human Right Watch, 2001]

Nejčastěji realizovaná nelegální aktivita - atentáty - připravila během několika posledních desetiletí o životy tisíce obyvatel. Zlomovým bodem v rámci této činnosti byl rok 2010, jelikož došlo k přijetí nové vojenské strategie nazvané „Plán 2010“, jehož součástí jsou, kromě pokračující decentralizace a vzniku malých mobilních vojenských jednotek, nové útočné metody, díky kterým se zvýšil počet útoků o 10 % oproti roku předcházejícímu. [Valencia, 2011: 1] Jedná se zejména o použití netradičních zbraní, jako jsou dvacetikilové plynové láhve s trhavinami a zvířata naplněná výbušninami. Bomby bývají velice často umísťovány do automobilů, také do krabic, kontejnerů, fotbalových míčů či jiných objektů běžně se vyskytujících na ulicích. Méně frekventovaně pak partyzáni uskutečňují výbuchy v budovách. Všechny tyto atentáty jsou kolumbijskou vládou i ostatními státy, například USA či celou Evropskou Unií, považovány za teroristickou činnost.

Vzhledem ke skutečnosti, že za celou dobu existence las FARC došlo k tisícům různých atentátů, zmíním v této práci pouze ty nejvýznamnější z nich. Jakožto historicky nejstarší útok bývá datován k roku 1985, kdy v Bogotě před ambasadou Spojených států došlo k explozi automobilu plného výbušnin. Tím naopak nejkrvavějším je masakr v Bojayá, měste na západě země, realizovaný 2. května 2002, kde kvůli explozi bomby v kostele přišlo o život až 119 civilistů. Výsledkem tohoto útoku bylo zničení také velké části města a vysídlení tisíců obyvatel. K incidentu došlo

v souvislosti s ozbrojenými střety, které se právě v této obci vyvíjely mezi las FARC a las AUC⁶, jelikož se obě strany snažily o udržení kontroly nad touto zónou a o přístup k řece Atrato. [EFE, 2002]

Za druhý nejčastější počin Revolučních ozbrojených sil považují únosy, jejichž cíle nejsou na rozdíl od atentátů pouze politické, nýbrž také ekonomické. Únosy jsou součástí kolumbijské historie již od dob *la Violencia* a organizaci doprovázejí od jejího samotného založení. K prudkému růstu jejich počtu došlo v letech 1997-2000 z důvodu vidiny větší kontroly nad územím celého státu a změny celkové strategie. Kvůli lepší kontrole území se las FARC rozhodla předefinovat svou praktiku únosů a rozdělit ji do čtyř nových skupin, jedná se tedy o: zajímání politicky angažovaných osob v rámci volebních kampaní, zadržování policistů a vojáků skrze útoky na policejní stanice či kasárny, brání rukojmí z městských oblastí a závěrem získávání vězňů prostřednictvím tak zvaného „zázračného rybaření“. Poslední postup spočívá v náhodném zatýkání na dálnicích či silnicích, bývají tedy unášeny osoby bez ohledu na socioekonomickou úroveň, což v podstatě odůvodňuje dříve nechápané zajímání chudého lidu. Každého jedince po přijetí do vězeňského tábora čeká analýza zejména jeho původu, ekonomického postavení a dosaženého vzdělání, propuštění jsou poté pouze ti, kteří nebudí zájem organizace. Druhým důvodem růstu únosů je již zmíněná změna celkové strategie. Přelom 21. století poskytl guerille příznivější podmínky pro expanzi a konsolidaci sil a v této souvislosti se stávaly únosy frekventovanějšími, ne z důvodu politických, ale primárně reklamních. [Costantino, 2008] Cílem bylo ukázat, že kontrolu nad obsazovanými oblastmi má výlučně las FARC a ne kolumbijská vláda.

Celosvětově nejslavnějším případem je zjetí bývalé prezidentské kandidátky a kongresmanky Ingrid Betancourt ze dne 23. února 2002. K únosu došlo 3 dny poté, co tehdejší prezident Andrés Pastrana zastavil mírová vyjednávání s las FARC. Betancourt v rámci své předvolební kampaně vycestovala do San Vicente del Caguán⁷, tam ovšem došlo k jejímu únosu organizací las FARC. Po celých 6 letech v zjetí byla konečně 2. července 2008 osvobozena kolumbijskou armádou společně se čtrnácti dalšími rukojmími. [El Universal, 2008]

⁶ Las AUC (las Autodefensas Unidas de Colombia) neboli Obranné síly Kolumbie byla extrémně pravicová nelegální vojenská organizace, která v zemi působila v letech 1996 až 2006.

⁷ San Vicente del Caguán je město ležící na jihu Kolumbie, které bylo před únosem Ingrid Betancourt využíváno k mírovým jednáním vlády s partyzány.

1.4.2 Aktivity zaměřené proti svobodě projevu

„Reportéři bez hranic“, mezinárodní organizace francouzského původu brání svobodu projevu na celém světě, zejména pak novináře pronásledované pro jejich profesní aktivity, obviňují las FARC za znesnadňování práce tisku v regionech, které jsou jimi v Kolumbii obsazovány. Až donedávna patřily únosů novinářů mezi nejvýraznější zásahy proti sdělovacím prostředkům, ovšem kvůli veřejnému prohlášení ze dne 28. února 2012, slibujícímu zastavení veškerých únosů, mělo být od této praktiky upuštěno. Nicméně 28. dubna 2012 došlo k zajištění francouzského novináře Romeo Langoise píšícího pro France 24 a Le Figaro, který v departamentu Caqueta připravoval reportáž o obchodu s drogami. Kolumbijská vláda posoudila tento čin jako zásadní porušení veřejného slibu. [Infopuntual, 2012] Přestože je tento únos dosud jediným nedodržením úmluvy v rámci bránění svobodě projevu a organizace nyní nově upřednostňuje vyjednávání, prozatím alespoň v oblasti této problematiky, nepovažují ustoupení od praktiky únosů za důvěryhodný slib, protože od podzimu roku 2012 začaly být evidovány nové případy zajímání osob spojovaných především s průmyslovou činností.

V květnu roku 2012 Revoluční ozbrojené síly vydaly prohlášení, v němž zdůrazňují, že je důležité svobodu tisku a manipulaci s informacemi řádně prodiskutovat, jelikož jsou sdělovací prostředky na straně vlády a podporují ji tak v konfliktu s partyzány. Příkladem mohou být média, jako jsou webové stránky, jež má las FARC k dispozici a bývají neustále napadány a blokovány. Las FARC zastává názor, že komunikační prostředky používané kolumbijskou armádou ve vojenských operacích nesplňují účel vykazování reálných skutečností, nýbrž manipulují s informacemi. Mimoto požadují, aby svoboda projevu nesloužila především ve prospěch vlastníků kapitálu a půdy, jak je tomu doposud. [Infopuntual, 2012]

1.4.3 Obchod s drogami

Díky činnosti kolumbijských drogových kartelů je země již více než 20 let považována za kokainovou velmoc, a to díky dvěma skutečnostem. Nejenže je v andských oblastech koka tradiční plodinou, ale navíc Kolumbie poskytuje velice příznivé podmínky pro její pěstování. Jedná se především o komplikovaně dostupné oblasti v Amazonském pralese, které jsou ponechané bez zásahu státu. Potenciál pro pěstování koky je v tomto státě vysoký, pro tuto plodinu je vhodných až 90 % veškerého území

o rozloze více než 1 milion km². [UNODC, 2012] K rozmachu obchodu s drogami došlo v Kolumbii v 80. letech 20. století, ovšem v této době se ještě las FARC neúčastnila přímého pěstování drog, ani obchodu s nimi, nýbrž těžila z uvalování sankcí na pěstitele drog v oblastech, které ovládala. K tomuto rozhodnutí došlo na 7. guerillové konferenci konané v květnu 1982. [Medina Gallego 2007:116] Během 90. let se organizace začala podílet i na samotném pěstování drog a následném obchodování, jelikož se tyto nelegální aktivity začaly využívat jako velice důležitý zdroj pro financování.

Zásadní je skutečnost, že las FARC je považována za nejmocnější drogový kartel nejen v Kolumbii, ale také na světě. Dle studie provedené Centrem studií bezpečnosti a drog⁸ guerilla v současné době kontroluje až 60 % obchodu s drogami v Kolumbii a každoročně z něj získává odhadem 2,4-3,5 miliard USD. [EFE, 2012a] To jí umožnilo monopolizaci ilegálního trhu koky a stanovování cen. Kromě tak zvané „hmotnostní daně“ týkající se zpoplatnění veškeré vyrobené produkce, existují i další druhy daní, v následujících výších:

- 10 000 USD za týdenní ochranu drogové laboratoře,
- 13 000 USD za přistání dodavatelského či odbytového letadla,
- 20 USD za odbyt kilogramu kokainu,
- 10 USD měsíčně za ochranu hektaru plochy určené pro pěstování koky,
- 1 USD za galon⁹ produkce při vstupu do oblastí chráněných mýtným,
- 5 USD za zpracování kila koky. [Securempire, 2003]

Naprosté monopolní kontroly nad pěstováním i produkcí kokainu je dosahováno Východním a Jižním blokem las FARC ve východních planinách a Amazonii, zónách se slabým státním dozorem. V těchto oblastech, konkrétně departementech Vichada, Putumayo, Caqueta, Amazonas a Meta, byla založena sběrná i obchodní střediska, jejichž zásluhou je udržování obchodních vztahů s 56 drogovými organizacemi. [Securempire, 2003]

⁸ Centrum studií bezpečnosti a drog působí v rámci Andské univerzity v Bogotě.

⁹ 1 galon představuje zaokrouhleně 3,785 litru.

2. Podnikatelské prostředí Kolumbie pod vlivem las FARC

V této kapitole se zabývám PESTE analýzou podnikatelského prostředí Kolumbie, neboli rozbořem politického, ekonomického, sociálně-kulturního, technologického a ekologického prostředí, a dále jednotlivými vlivy las FARC na tyto oblasti. Jelikož je působení organizace pro zemi vysoce nepříznivé, specifikuji zde pouze negativní dopady, které jsou značné zejména pro ekonomiku a život obyvatel.

2.1 Politické prostředí

Kolumbie je prezidentskou republikou, jejíž ústava vstoupila v platnost 5. července 1991. Státní moc se dělí na zákonodárnou, výkonnou a soudní. Přestavitelem zákonodárné moci je Kongres, skládající se ze Sněmovny o 166 křeslech a Senátu o 102 křeslech. Výkonnou moc reprezentuje vláda, v jejímž čele stojí prezident země, ten je dále zodpovědný za jmenování Kabinetu. Členové Kongresu, prezident i viceprezident jsou voleni občany Kolumbie na čtyřleté funkční období. Soudní moc představují 4 nejvyšší soudní orgány: Ústavní soud, Nejvyšší soud, Úřad generálního prokurátora a Rada státu, sloužící pro řešení problematiky státní správy. Dle administrativního členění je země rozdělena do 32 departamentů, řízených guvernéry, a jednoho federálního distriktu, hlavní město Bogotu. Kolumbijský stranický systém se zakládá na 7 hlavních politických stranách a velkém množství menších politických hnutí. Největšími stranami jsou Liberální strana, Konzervativní strana, Strana Zelených, Sociální strana národní jednoty, Strana národní integrace, Polo democrático alternativo a Cambio Radical. [CIA, 2012]

Klíčovou roli v upevňování a posilování institucí a politik sehraává kolumbijská zahraniční politika, která reaguje na tempo změn v současném mezinárodním systému. Z toho důvodu klade vláda zvláštní důraz na konkurenceschopnost, dosahování kontinuálního růstu, rovnost příležitostí, což vede k hlubší regionální integraci, a diverzifikaci obchodních vztahů. Kolumbie se proto začleňuje do desítek organizací a integračních uskupení, jelikož má zájem na zahraniční spolupráci a dalším ekonomickém rozvoji. V rámci multilaterální úrovně je členem Organizace spojených národů (UN), Světové banky (WB), Mezinárodního měnového fondu (IMF), Světové organizace cestovního ruchu (UNWTO) či Světové obchodní organizace (WTO).

Z hlediska regionálních latinskoamerických uskupení naopak Kolumbie patří do Společenství andských států (CAN), Unie jihoamerických národů (UNASUR), Panamerické rozvojové banky (BID) nebo například teprve v roce 2011 vzniklé Pacifické Aliance. [Ministerio de relaciones exteriores de Colombia, 2013]

2.1.1 Prezidentské období Álvara Úribe Veléze v letech 2002-2010

Álvaro Uribe Veléz, nezávislý liberální kandidát, zvítězil v srpnu roku 2002 v prezidentských volbách s 53 % hlasů a porazil tak průzkumy favorizovaného liberála Horacia Serpu, bývalého ministra, který roku 1998 rovněž prohrál v boji o prezidentský úřad, tehdy s Andrésem Pastranou. Uribe byl zvolen na základě svého negativního postoje k mírovému vyjednání exprezidenta Pastrany s guerillami a zamýšlené zcela opačné politiky. Jeho cílem bylo naopak nastolení bezpečného demokratického státu pomocí převzetí kontroly nad guerillami v rozsahu celého teritoria. Jelikož se primárně orientoval na poražení las FARC, znepřátelil si nový prezident tuto partyzánskou skupinu již v období svého předvolebního programu, v této době na něj byl dokonce spáchán atentát. K tomu došlo 14. dubna 2002, kdy las FARC umístila bombu pod dálniční most v blízkosti města Barranquilla, kudy projížděla Uribeho kolona. Budoucí prezident vyvázl bez zranění, ovšem výbuch si vyžádal 3 oběti a 15 zraněných. Dne 7. srpna 2002 přesně v momentě, kdy Uribe oficiálně skládal prezidentskou přísahu, las FARC zaútočila pomocí několika minometů na prezidentský palác Casa de Nariño. [Buckman, 2012: 125-127] Jelikož byl i tento útok neúspěšný, rozhodla se guerilla vytvořit vlastní paralelní demokratickou vládu o 12 členech, aby tak alespoň důrazně vyjádřila pohrdání novou hlavou státu.

Álvaro Uribe Veléz byl kolumbijským lidem viděn jako výrazná osobnost, která dokáže čelit povstaleckým hrozbám, nedovolí jim získat moc a nepřistoupí na mírová jednání. Ihned po nástupu do prezidentského úřadu se kolumbijská vláda začala orientovat na „Politiku demokracie a bezpečnosti“, ta je postavena na myšlence upevnění a zefektivnění armády, s cílem chránit právní stát a prosazovat moc státních autorit a bezpečnostních složek na celém teritoriu. Aby došlo k poražení nelegálních ozbrojených organizací a nastolení míru, je ovšem nutná také spolupráce občanů se státem. Vojenská modernizace nicméně znamenala zvýšení státního rozpočtu v oblasti

zaměřené na válku proti terorismu a obchodování s drogami. [Medina Gallego, 2008: 206-207]

Konkrétními body toho politického programu byly: kontrola horských oblastí, střežení silnic a výstavby infrastruktury, ochrana energetických zdrojů, prodloužení doby povinné vojenské služby, podpora informátorů, posílení elitních útvarů vytvořených zákonem číslo 282 z roku 1996 známých jako skupina GAULA, která se specializuje na problematiku vydírání a únosů, a závěrem nasazování pozemních, námořních a leteckých vysoce mobilních jednotek – podpůrných článků jednotlivých akcí, jejichž cílem je spoluzajištění ofenzivní strategie. [Medina Gallego, 2008: 207]

Álvaro Uribe Veléz měl zájem na spolupráci se sousedními státy, aby tak bylo dosaženo nejen efektivní kontroly i pohraničních oblastí, ale zejména společného boje proti terorismu, což bylo myšlenkou tehdejšího amerického prezidenta George W. Bushe. Bush měl s Uribem poměrně blízký vztah, a proto není překvapivé, že jeho pohled na kolumbijský ozbrojený konflikt ovlivnil Uribeho oficiální postoj k terorismu. Uribeho administrativa tedy působila tak, aby se vlády okolních zemí zapojily do kolumbijské bezpečnostní politiky, čehož bylo dosaženo v případě Brazílie, Panamy a Peru formou sbližování a uzavírání trvalých dohod. Naopak se zeměmi, jako je Venezuela nebo Ekvádor, se mezinárodní vztahy podstatně zhoršily. [Buckman, 2012: 125-127]

Co se týče zhodnocení účinnosti Uribeho bezpečnostní politiky, za největší přínosy je považováno:

- zatčení 347 524 osob v rámci obchodu s drogami v letech 2002 - 2008,
- zatčení 29 355 vzbouřenců z guerillových organizací v letech 2002 - 2008,
- značné omezení tak zvaného „zázračného rybaření“, neboli náhodných únosů občanů ze silnic, a to díky kontrole rizikových míst kolumbijskou armádou.

Nicméně někteří odborníci tento vládní program značně kritizují, protože není natolik důsledný, aby dovedl kolumbijský ozbrojený konflikt do konce a vyřešil otázku násilí. [Durán Núñez, 2008]

Značné úspěchy nepřinesla pouze bezpečnostní politika, ale také program zaměřený proti oslabení las FARC, jenž spočíval ve dvou hlavních bodech; eliminaci logistické podpory poskytované las FARC v guerillových zónách a útocích na Sekretariát,

nejvyšší řídicí orgán. K oslabení funkce Sekretariátu došlo díky zadržení jeho členů Simóna Trinidad a Rodriga Granda a smrti Raúla Reyese, který padnul během vojenského útoku na jím vedený tábor v Ekvádoru dne 1. března 2008. Viditelným úspěchem v boji proti las FARC, oceňovaným především obyvateli, byla také záchrana rukojmích. Konkrétně během vojenských operací „Jaque“ v červenci 2008 a „Chameleon“ v červnu 2010 zachránila kolumbijská armáda 19 unesených a to bez použití střelných zbraní, což sklidilo nemalé uznání zahraničím. [RCN, 2010] Nicméně k nastolení bezpečnosti nestačilo získat zpět rukojmí a oslabit Sekretariát, vláda se proto soustředila také na budování tajných plánů, které by negativně ovlivnily distribuční cesty určené pro zásobování zbraněmi, municí, potravinami a oslabily partyzánské finanční zdroje.

Uribeho popularita mezi občany pokračovala i po 4 letech působení ve funkci prezidenta, proto byl roku 2006 znovu zvolen valnou většinou pro druhé funkční období trvající do roku 2010, aby pokračoval ve své politice nastolení bezpečnosti. [Němec, 2006: 166-167] Během 8 let v čele státu Uribe dosáhl největších úspěchů nejen v oblasti bezpečnosti, ale také hospodářství země prostřednictvím snížení nezaměstnanosti a zvýšení přísunu zahraničních investic, navíc se mu podařilo vzbudit v obyvatelstvu důvěru ve svou zemi a státní instituce. Před jeho nástupem se Kolumbie nacházela v hluboké recesi s minimálním přílivem zahraničních investic kvůli špatné bezpečnostní situaci. Ještě v posledních pár dnech své vlády se věnoval strategii proti Alfonsu Canovi, tehdejšímu lídrovi las FARC, v čemž pokračoval i současný prezident Kolumbie Juan Manuel Santos. [RCN, 2010]

2.1.2 Současná politická situace

Juan Manuel Santos, bývalý ministr obrany, zvítězil v červnu roku 2010 v dvoukolových prezidentských volbách a porazil tak svého protivníka - Mockuse. Santosova prezidentská kampaň se zakládala na členství v Uribeho U-straně, která byla kolumbijským lidem velmi uznávána a jejíž lídr - Álvaro Uribe Veléz - neztrácel na oblibě, čímž si vysloužil dostatečnou podporu k výhře voleb.¹⁰ Nicméně prvním signálem toho, že Santosova vláda bude od Uribeho odlišná, bylo pověření nastupující ministryně zahraničí Maríi Ángely Honguín osobně pozvat Rafaela Correu a Huga Cháveze, prezidenty Ekvádoru a Venezuely, na oficiální inauguraci. Toto pozvání

¹⁰ V prvním kole prezidentských voleb získal Santos 46,68 % hlasů, ve druhém kole pak 69,1 % hlasů.

mělo být prvním krokem k urovnání neshod, ovšem Chávez účast odmítnul. K inauguraci došlo 7. srpna 2010, kdy Santos během svého proslovu naznačil, kam bude směřovat jeho politický program: „*Mou prioritou není bezpečnost, ale tvorba pracovních míst a boj proti chudobě.*“ V této době byla Kolumbie 2. zemí v Latinské Americe s největší nezaměstnaností a zároveň s 45 % chudobného obyvatelstva. [Buckman, 2012: 128]

Nejaktuálnější vývoj konfliktu

V listopadu roku 2012 bylo v Oslu oficiálně zahájeno mírové jednání mezi kolumbijskou vládou a las FARC, jehož zásadní část nyní probíhá na Kubě. Cílem je najít řešení 5 bodů sjednaného programu:

- (1) zemědělská reforma - las FARC požadují vyřešení problematiky vlastnictví a demokratického přístupu k půdě, rozvoje zaostalých zemědělských oblastí a s tím související potřeby snížení chudoby více než 5 milionů zemědělců,
- (2) zapojení las FARC do politiky Kolumbie,
- (3) obchod s drogami - vláda požaduje rekultivaci ploch využívaných k pěstování koky a připravuje návrhy alternativ zdrojů financování, aby tak došlo ke kompenzaci ztráty, jež guerille omezení obchodu s narkotiky přinese,
- (4) ukončení konfliktu - cílem je dosažení klidu zbraní a zapojení členů las FARC do běžného života,
- (5) problematika obětí - v závěrečném bodě prezident Santos po guerille požaduje osvětlení situace rodinám 2 000 zajatců, o kterých las FARC nepodali žádnou informaci od dob jejich zmizení. [EFE, 2012b]

Zahájení mírového procesu způsobilo růst počtu ofenzivních operací las FARC, co je příčinou tohoto jednání? Prezident Juan Manuel Santos od samého počátku působení v prezidentském úřadě zdůrazňoval, že je otevřený mírovému vyjednávání, ovšem toto prohlášení vyprodukovalo oživení činnosti guerilly, která i přes jednání na Kubě reaguje v Kolumbii únosy a atentáty na průmyslovou infrastrukturu. Důvodem je vidina snadnějšího dosažení cílů násilím za podmínky mírovějšího přístupu kolumbijské vlády i armády k las FARC. Prozatím tedy nebylo dosaženo viditelného pokroku ve vyjednávání či úbytku atentátů, které navíc ohrožují průběh mírového procesu, Kolumbijská vláda ovšem počítá s vyřešením stanoveného programu ve lhůtě do listopadu roku 2013.

Santosova daňová reforma

Juan Manuel Santos již v den své inaugurace veřejně vyjádřil touhu zlepšit sociální situaci v zemi, čemuž může nápomoci spravedlivější daňový systém, který je dle prohlášení Světové banky pro zemi více než žádoucí. Kolumbie totiž i přes progresivní daňový systém patří mezi země s nejregresivnějším zdaněním na světě. Problém způsobují bohatí obyvatelé, kteří s pomocí daňových poradců a mezer v daňových zákonech či daňových pobídkách dosahují snížení daňové sazby z 33 % až na 14 %. Daně tedy doposud spadaly zejména na chudší, zatímco velké podniky či vlastníci půdy s pomocí státních úředníků ze situace těžili. Z těchto důvodů státní pokladna poměrně ztrácí, neboť její daňové příjmy doposud dosahovaly pouhých 14 % HDP, zatímco například v Brazílii představují 34,4 % HDP či v Argentině 37,4 % HDP. Podnětem pro vznik daňové reformy byla snaha o zlepšení podmínek na trhu práce a vytvoření 400 000 až 1 milionu nových pracovních míst, což by se mělo odrazit v 4,6% růstu ekonomiky v následujících letech. [Colombia reports, 2012] Podstatné je také ovlivnění spravedlivějšího rozdělení příjmů, které v současné době vzhledem k Gini koeficientu o hodnotě 0,56¹¹ zařazuje Kolumbii mezi 7 zemí světa s největšími problémy nerovné distribuce příjmů.

Jaké změny tedy daňová reforma, která vstoupila v platnost v lednu roku 2013, konkrétně přináší? Santosovým cílem je nastavit systém tak, aby všichni daňoví plátcí plnili svou povinnost nastavenou zákonem, navíc také dochází ke změnám některých sazeb. Daň z přidané hodnoty byla dříve rozdělena do 7 kategorií, které se pohybovaly v rozmezí 0-35 %, což způsobovalo značnou administrativní zátěž pro podniky i DIAN, státní úřad zodpovědný za výběr daní. Pro zjednodušení dnes platí pouze 3 tarify: 0 %, 5 % a 16 %. Ke změně došlo i u společností, kterým se snížila sazba z 33 % na 25 %, nicméně je nutné platit i nově vzniklou 9% „spravedlnostní daň“, jež je alokována do státních institucí sociálních služeb zaměřených na ochranu rodiny, zdraví, vzdělávání a státní politiku zaměstnanosti a částečně tak kompenzuje snížení výše sociálního a zdravotního pojištění za zaměstnance z 29,5 % na 16 %. Smyslem reformy je zvýšit zaměstnanost prostřednictvím vytváření nových pracovních míst v sektorech náročných na lidský kapitál financovaných právě nově vytvořenou daní a ušetřenými výdaji ze snížení pojistného. [DIAN, 2012]

¹¹ Údaj pro rok 2011 dle databáze Světové banky <http://data.worldbank.org>.

Daň z příjmu jednotlivců - rezidentů - podléhá progresivnímu zdanění, přičemž příslušné daňové sazby se pohybují od 0-33 %, v případě nerezidentů je aplikována jednotnou sazbou 33 %. Postup výpočtu daňové povinnosti, včetně odpovídajících daňových sazeb k jednotlivým výším ročního příjmu, je uveden v následující tabulce.

Tabulka 1: Zdanění příjmů rezidentů pro rok 2012 (COP)

Rozmezí ročního příjmu	Daňová sazba	Zdanění
0-28 393 410 COP ¹²	0 %	0
28 393 410- 44 283 300 COP	19 %	(ČZP- 28 393 410)* 19 %
44 283 300-106 800 900 COP	28 %	(ČZP- 44 283 300)*28 % + 3 021 684 COP
Nad 106 800 900 COP	33 %	(ČZP-106 800 900)*33%+ 20 526 612 COP

Zdroj: KPMG (2012), vlastní zpracování

2.1.3 Dopady existence las FARC na politiku země

Las FARC je organizace vzniklá z nespokojenosti s politickým vedením země, proto není překvapivé, že značným způsobem již dlouhodobě ovlivňuje vnitropolitickou situaci. Je paradoxem, že pokud by země nezažívala ozbrojený konflikt, politicky by se více orientovala na řešení sociálních problémů, které jsou jedním z hnacích motorů ilegálních organizací. Existence las FARC i dalších aktérů ozbrojeného konfliktu ovšem způsobuje, že se státní moc zaměřuje na zlepšení bezpečnostní situace a ukončení konfliktu, namísto důkladnějšího řešení nezaměstnanosti či chudoby. Vliv guerilly v rámci politického prostředí se samozřejmě netýká pouze působení na vládní programy. Jak jsem již uvedla dříve, las FARC je jedním z nejvýznamnějších drogových kartelů na světě, jehož příjmy z prodeje narkotik dosahují značné výše, čímž se existence obchodu s drogami v Kolumbii ještě více rozšiřuje. Tyto nelegální peníze bývaly dříve hojně používány ke korupci politiků či policejních složek zodpovědných za vyšetřování a potlačování výroby narkotik a jejich následného prodeje. Dnes v tomto ohledu není situace tak dramatická, nicméně zmíněné nelegální příjmy ovlivňují ekonomiku země, čímž se zabývám v podkapitole 2.2.4.

Problematika působení organizace mimo jiné podstatně ovlivňuje kontrolu státu nad územní správou Kolumbie. V oblastech obsazovaných las FARC existuje její výlučná

¹² 28 393 410 kolumbijských pesos (COP) v současné době představuje 307 246 Kč, při kurzu 1 Kč = 92,41 COP.

moc nejen nad územím, ale také obyvatelstvem postihnutým značnými sociálními dopady, které specifikují v podkapitole 2.3.2. Násilí a nebezpečí bývá důvodem, proč lidé ztrácejí víru ve státní instituce, je ovšem třeba říci, že návrh řešení porušování lidských práv nelegálními organizacemi není jednoduchou úlohou jak pro stát, tak specializované instituce. Nejvážnější bezpečnostní situace s omezenými státními intervencemi se týká oblastí s nadvládou las FARC zvýrazněnými na následující mapě, jsou zde také vyznačeny departamenty Putumayo a Caqueta - zásadní vojenská centra Jižního bloku, ve kterých se nachází 50 % kolumbijských drogových plantáží.

Mapa 1: Území pod správou las FARC k roku 2009

Zdroj dat: Zonawive (2010)

Jako nejpodstatnější vliv las FARC na politiku země považují působení na mezinárodní vztahy. I když je současná bezpečnostní situace lepší než například před 10 lety, vztahy mezi Kolumbií a Venezuelou nebo Ekvádorem nejsou zcela ideální. Problémem je přenos konfliktu z původně pohraničních oblastí mezi Kolumbií a sousedními státy směrem do jejich center prostřednictvím zakládání partyzánských táborů a alokace financí, dále je nepříznivý přísun kolumbijských drog i plantáží nelegálních plodin. Dříve velice špatnému pohledu zahraničí na Kolumbii výrazně pomohla spolupráce se Spojenými státy, které se podstatně podílejí na řešení této problematiky. Nejenže mají USA zájem na potlačení terorismu, zároveň ale také patří mezi největší odbytiště kolumbijského kokainu, což zařadilo obchod s narkotiky jako významnou součást zahraniční agendy těchto dvou států. Na formy poskytované pomoci Spojenými státy Kolumbii a s tím související spolupráci v oblasti potlačování narkotik a zatýkání aktérů konfliktu se zaměřuji ve třetí kapitole této bakalářské práce.

2.2 Ekonomické prostředí

V rámci ekonomického prostředí se nejdříve zabývám současnou hospodářskou situací země, kde se zaměřuji na vývoj nejdůležitějších makroekonomických ukazatelů a zahraniční orientaci země. Následně analyzuji aktuální trendy v přílivu přímých zahraničních investic. Podstatnou částí této podkapitoly je také zhodnocení problematiky působení las FARC na ekonomickou situaci Kolumbie, zejména v podobě vynucených vládních nákladů na bezpečnost či destruktivních dopadů způsobených obchodem s narkotiky.

2.2.1 Aktuální hospodářská situace země

Kolumbie je dvacátým šestým největším státem na světě o celkové rozloze 1 141 748 km² a dvacátou sedmou nejlidnatější zemí s více než 46,93 miliony obyvatel¹³. Dle indexu lidského rozvoje (HDI)¹⁴ o hodnotě 0,71 je dle OSN¹⁵ řazena mezi rozvojové země s vysokou kvalitou života.

Hrubý domácí produkt

Nejdůležitějším ukazatelem vypovídajícím o výkonnosti ekonomiky je hrubý domácí produkt. Dle výše nominálního HDP je Kolumbie čtvrtou největší ekonomikou Latinské Ameriky po Brazílii, Mexiku a Argentině. V rámci celosvětového žebříčku pak obsazuje 31. pozici. [International monetary fund, 2012] Klíčovými faktory, které v Kolumbii podmiňují hospodářský růst, jsou veřejná spotřeba, příliv přímých zahraničních investic, rostoucí objem obchodu díky otevřenější ekonomice a neméně důležitá je i monetární politika, která pohotově reaguje na změny. Nominální HDP je za rok 2012 vykazováno ve výši 365,4 miliard USD, čímž došlo k růstu oproti předchozímu roku zhruba o 10 %¹⁶. Téměř ve všech zemích Latinské Ameriky se dopady finanční krize z roku 2008 projevíly jednoročním poklesem HDP v roce 2010, ovšem Kolumbie pocítila tyto dopady již o rok dříve, kdy se tempo růstu propadlo o 5 % vzhledem k předchozímu roku, nicméně od roku 2010 až do současnosti je pro Kolumbii charakteristický nepřetržitý ekonomický růst, což znázorňuje i následující graf. [Trading economics, 2013]

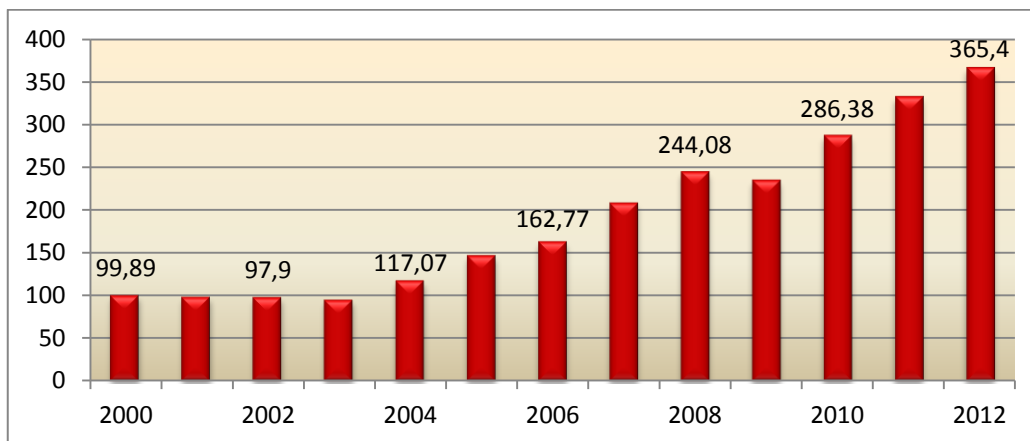
¹³ Údaj dle http://www.dane.gov.co/reloj/reloj_animado.php k 21. 2. 2013.

¹⁴ HDI neboli human development index je vypočítáván na základě faktorů délky života, úrovně zdravotní péče, vzdělání a hrubého národního produktu na jednoho obyvatele.

¹⁵ Údaj dle databáze OSN: <http://hdr.undp.org/es/datos/mapa/>.

¹⁶ HDP za rok 2011 bylo ve výši 331,66 mil USD dle statistik Světové banky <http://databank.worldbank.org/colombia>.

Graf 1: Vývoj HDP v letech 2000-2012 (mld. USD)

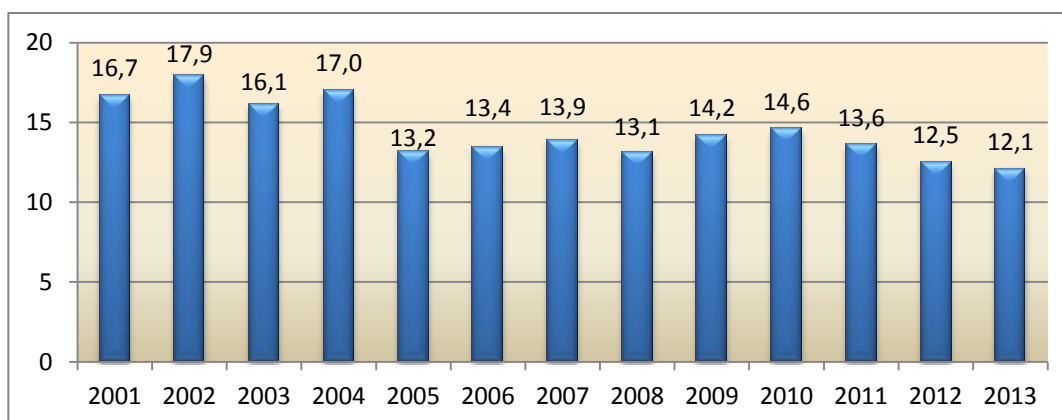

Zdroj dat: databáze Světové banky (2013), vlastní zpracování

Další významné makroekonomické ukazatele

Důležitým ukazatelem charakterizujícím současnou hospodářskou situaci země je míra nezaměstnanosti. Pro Latinskou Ameriku je již dlouhodobějším trendem její snižující se roční výše, v čemž ani Kolumbie není výjimkou. Naopak krátkodobým kolumbijským trendem je růst nezaměstnanosti v posledním čtvrtletí a dosažení nejvyšší roční hodnoty v lednu roku následujícího. Míra nezaměstnanosti za prosinec (2012) je registrována ve výši 9,6 %, v lednu (2013) dokonce dosahuje 12,1 % (viz graf 2), což ale stále spadá do průměru posledního desetiletí o hodnotě 12,5 %. Historicky nejvyšší míra nezaměstnanosti v letech 2001-2013 byla zaznamenána v lednu roku 2002 (17,9 %), naopak nejnižší v říjnu roku 2011 (9 %). [DANE, 2013]

Graf 2: Lednová míra nezaměstnanosti v letech 2001-2013 (%)

Zdroj dat: DANE (2013), vlastní zpracování

Centrální banka Kolumbie Banco de la República sleduje i další makroekonomický ukazatel, kterým je zahraniční dluh země. Dle posledních zveřejněných údajů za listopad 2012 představuje tento dluh 21,7 % hrubého domácího produktu neboli

80,7 miliard USD. 56 % této částky - 45,6 miliard USD (12,2 % HDP) - připadá na závazky veřejného sektoru. Ty se skládají z dluhů vůči věřitelům dohod, které uzavřela kolumbijská vláda, veřejné podniky, Centrální banka a další finanční instituce. Naopak závazky soukromých podniků spadají do zahraničního dluhu vytvořeného soukromým sektorem, ten činí 9,4 % HDP - 35,2 miliard amerických dolarů. [Banco de la República, 2013]

V neposlední řadě se zaměřím na míru inflace. Historicky nejvyšší inflaci o hodnotě 41,7 % byla země zasažena v roce 1977. V roce 2011 naopak oscilovala kolem 3,73 %, čímž byl splněn cíl centrální banky Banco de la República o pohybu inflace v pásmu 2-4 %. Od října roku 2011 tento ukazatel zaznamenává až do současnosti trvající pokles, jenž v lednu roku 2013 skončil na rekordně nízké hodnotě 2 %. Dle dostupných dat získaných ze statistik agentury DANE byla tato stejná hodnota v letech 1955-2013 registrována také v prosinci roku 2009. [Trading economics, 2013]

2.2.2 Zahraniční obchod

V současné době je Kolumbie důležitým obchodníkem na mezinárodních trzích, což hodnotím velice pozitivně vzhledem ke skutečnosti, že se latinskoamerické země až do 90. let orientovaly zejména na export do USA, odmítaly obchod mezi sebou navzájem a své ekonomiky zakládaly na pěstování jen několika mála plodin určených pro vývoz, což poškozovalo jejich obyvatele. Jak jsem již uvedla v rámci charakteristiky politického prostředí, země je součástí mnohých integračních uskupení a udržuje tak diplomatické styky se 159 státy. Ovšem pro problematiku zahraničního obchodu považují za zásadní také dohody o volném obchodu. Platná dohoda funguje se státy uskupení MERCOSUR, Karibského společenství, Andského společenství, dále s Kanadou, USA, Mexikem, Chile, Hondurasem, Guatemalou, Nikaraguou a El Salvadorem. Naopak ve fázi projednávání je smlouva s Panamou, Jižní Koreou, Kostarikou, Tureckem a Izraelem, v budoucnu ministerstvo plánuje zahájit spolupráci s Japonskem. Pokud se zaměřím na obchodní vztahy mezi Kolumbií a Evropskou Unií, tak i zde došlo k uzavření dohody o volném obchodu, konkrétně v lednu roku 2012. V současné době probíhá proces ratifikace smlouvy všemi 27 členskými zeměmi EU, pokud poté dojde k jejímu schválení kolumbijským kongresem, vstoupí dle předpokladů v platnost během dubna roku 2013. [Ministerio de relaciones exteriores de Colombia, 2013]

Kolumbijský export je dle databáze centrální banky zaznamenáván již 55 let. Jeho růst byl ovšem v 50. až 90. letech velice pomalý, prvním zlomovým bodem je rok 2002 s vývozem hodnoty 1 miliardy USD a následné zrychlení tempa meziročního růstu. K zásadní změně v exportu došlo až k březnu roku 2011, kdy množství vyvezených statků a služeb převýšilo únorovou hodnotu o 1 miliardu USD. Od tohoto momentu se výše exportu pohybuje v pásmu od 4,5 do 5,76 miliard USD měsíčně, historického maxima pro období 1955-2012 dosaženého v březnu roku 2012. Prvním zlomovým bodem pro import je rok 2004, kdy výrazně zrychlilo tempo růstu a během 4 následujících let tak bylo dovezeno o 2,5 miliardy USD více oproti průměrnému dovozu z let 1992-2004. V roce 2009 sice nastal miliardový propad, ale toto období se stalo odrazovým můstkem pro razantní růst dalších let. Rekordní hodnoty v období 1980-2012 byly dle oficiálních dat následující: v květnu 2012 dosáhl import maxima 5,45 miliard USD a naopak minima 280 milionů USD v březnu 1986. [Banco de la República, 2013]

S importem a exportem zboží a služeb souvisí obchodní bilance. Ta se za rok 2011 nacházela v deficitu 3,9 miliard USD, při hodnotě 63,2 miliard USD pro export a 67,1 miliard USD pro import. Prozatím poslední data jsou zveřejněna pro listopad roku 2012¹⁷. V tomto měsíci Kolumbie importovala 5,17 miliard USD a exportovala 4,73 miliardy USD, proto skončila v deficitu 440 milionů USD. Listopadu předcházely 2 měsíce s obchodním přebytkem, ovšem kvůli poklesu exportu ropy a zvýšenému importu průmyslových výrobků nastal obrat. S vývojem obchodní bilance souvisí hodnota výměny klíčových obchodovaných komodit; těmi exportními jsou ropa, káva, uhlí, kovy jako jsou nikl či zlato, řezané květiny, polodrahokamy, cukr a tropické ovoce, nejdůležitějšími importovanými artikly naopak průmyslová a dopravní zařízení, spotřební zboží, chemikálie, výrobky z papíru, paliva a elektřina. Pozice hlavních obchodních partnerů pak náleží tradičně Spojeným státům americkým, dále Evropské unii, Venezuele, Číně a Mexiku. [Trading economics, 2013]

Obchod s USA

Spojené státy americké jsou pro Kolumbii tradičně dominujícím obchodním partnerem, v současnosti jim připadá 38 % kolumbijského exportu a 25 % importu (pro rok 2011), nicméně objemy obchodu se dle jednotlivých zdrojů liší. Dle oficiální

¹⁷ Údaj k 20. únoru 2013 dle databáze Světové banky <http://databank.worldbank.org/colombia>.

zprávy pro Kongresní výzkumné centrum USA sestavené Angelesem Villarreallem v listopadu roku 2012 byl vývoz do Spojených států oceněn na 22,4 miliard USD a dovoz na 12,8 miliard USD. [Villarreal, 2012: 15] Naopak dle údajů publikovaných úřadem obchodního zmocněnce USA se import pohyboval okolo 14,3 miliard USD a export byl vyčíslen na 23,1 miliard USD. Co se týče komoditní struktury obchodu, tak hlavními importními kategoriemi do Kolumbie jsou stroje a zařízení, minerální paliva, organické chemikálie a plasty. Naopak vývozu z Kolumbie vévodily minerální paliva a oleje, zlato, káva, řezané rostliny, banány a ořechy. [USTR, 2012]

I když Spojené státy pokrývají pouhou čtvrtinu kolumbijského dovozu, značně převyšují ostatní importéry, pro srovnání dat uvádím Čínu, 2. největšího dovozce do Kolumbie s 15% podílem, která je následována Mexikem s 11 %. Vysoká kvalita a spolehlivost amerických výrobků jsou společně s blízkým vztahem Kolumbie k USA důvodem, proč Kolumbijci preferují právě americké výrobky před těmi od ostatních importérů. Pokud se ale zaměřím na obchodní význam Kolumbie pro Spojené státy, ten už tak zásadní není, v pořadí cílových exportních trhů obsazuje 22. pozici a zároveň je až 23. zemí s nejvyšším podílem importu. [USTR, 2012] Nicméně je nutné zdůraznit, že mezi těmito dvěma státy neprobíhá pouze obchodní výměna, ale také realizace přímých zahraničních investic. Investice Spojených států se v roce 2011 nacházely ve výši 6,9 miliardy dolarů, přičemž tyto finance byly alokovány do těžebního a výrobního sektoru. Naopak přímé zahraniční investice Kolumbie do USA představovaly v tomtéž roce 23 milionů USD, nicméně rozčlenění těchto investic do jednotlivých sektorů nebylo dle informací agentury americké vlády USTR zveřejněno.

Obchodní spolupráce mezi Spojenými státy a Kolumbií je založena na bilaterální dohodě o volném obchodu s názvem CTPA. Smlouva byla sestavena s cílem liberalizace obchodu mezi těmito obchodními partnery pomocí odstraňování celních překážek a dalších bariér. Její podpis se datuje k 22. 11. 2006, ovšem účinnost až k 15. 5. 2012. Příčina tohoto odkladu pramenila z obav Kongresu USA z v té době stále nepříznivého průběhu interního konfliktu v zemi, nakonec ale v říjnu roku 2011 dohoda prošla schválením a po sedmi měsících vstoupila v platnost. [Villarreal, 2012: 2] K úplné liberalizaci obchodu dojde v následujících 19 letech, ovšem již v současné době Kolumbie pocítuje její značné účinky. Ihned po vstupu dohody v platnost došlo u průmyslové výroby k okamžitému odbourání cel u 81,8 % dosavadního kolumbijského

vývozu a získání volného přístupu k téměř 100 % nabídky Spojených států, čímž například v případě nákupu strojní techniky v zemi doposud nevyráběné může docházet ke zvyšování konkurenceschopnosti. Přínosy pro průmyslovou výrobu spočívají také ve snížení výrobních nákladů, nabídce lepších cen pro spotřebitele, přenosu technologií či snadnější technické asistenci. Odklad odbourání cel se v tomto sektoru týká papírnictví, výroby skla, oceli, plastů nebo autodílů. [ProExport, 2013]

Velký potenciál spočívá také ve vývozu zemědělské produkce, v této oblasti se ale obě země chovají více protekcionisticky. V případě Kolumbie bude odstranění tarifů u plodin jako obiloviny a kukuřice trvat až 12 let, u rýže pak až výše zmíněných necelých 20 let. Liberalizace vyústí ve zvyšování objemu obchodu a s tím související ekonomický růst a snižování nezaměstnanosti. Odhaduje se, že Spojené státy ročně díky smlouvě CTPA vyvezou o 1,1 miliardy USD zboží a služeb více, v případě Kolumbie má dojít k růstu exportu o 500 milionů USD ročně. [Villareal, 2012] Navíc by v následujících 5 letech mělo dojít ke snižování nezaměstnanosti zhruba o 2 % ročně a tvorbě až 380 000 nových pracovních míst, zejména v oblasti průmyslové výroby a zemědělství. [ProExport, 2013]

Přínosy dohody o volném obchodu spočívají mimo jiné v usnadňování přesunu služeb a realizaci investic. Američtí poskytovatelé finančních služeb nyní disponují plným právem zakládat v Kolumbii pobočky svých bank nebo pojišťoven, jež nabízejí rozličné druhy pro Kolumbijce atraktivních pojistných produktů. [Villareal, 2012: 5-6] Nejen konkurenceschopnost amerických finančních institucí, ale i zájemců o veřejné zakázky či poskytovatelů služeb může oslabit místní trhy. To ovšem není jedinou hrozbou liberalizace obchodu. Pokud se Kolumbie nepřizpůsobí standardům ochrany duševního vlastnictví a nebude respektovat dodržování ekologických norem či pracovního práva, může tak přicházet o možnosti přísunu dalších zahraničních investic, protože takovéto jednání nesignalizuje podmínky ideálního investičního prostředí. Sankce za porušování práva považují za oprávněné, protože by mohly sloužit jako motivující motor k dodržování legislativy, v jejímž důsledku bude docházet k ekonomickému rozvoji a zlepšování vnímání zahraničím.

2.2.3 Investiční klima

Kolumbijská vláda nabízí investorům možnost podepsat smlouvy zvané Legal Stability Contracts, které jsou výhodné při realizaci nových investic či rozšiřování těch

stávajících, protože garantují právní stabilitu smluv. Legal Stability Contracts jsou tedy určeny k ujištění investorů o tom, že pokud dojde k nežádoucí změně podmínek specifikovaných ve smlouvě – jakožto klíčových faktorů pro realizaci dané investice – tato změna nebude mít vliv na uvedený projekt. Společnosti, které tento kontrakt chtějí uzavřít, jsou povinny splnit následující požadavky: zaplatit vládě poplatek ve výši 1 % z investice, která nesmí být nižší než \$1 860 000, přičemž délka trvání uzavřené smlouvy musí spadat do rozmezí 3-20 let. [Zona franca Bogotá, 2013]

Kolumbie má jednu z nejkonkurenceschopnějších bezcelních zón¹⁸ v Latinské Americe a poskytuje tak velice výhodné investiční pobídky:

- 15% sazbu daně ze zdanitelných příjmů z prodeje na místních trzích,
- osvobození od DPH a cla z importovaného zboží,
- osvobození od DPH u surovin i hotových výrobků prodávaných vnitrostátním celním územím členům bezcelních zón,
- export do třetích zemí těží z mezinárodních obchodních dohod. [ProExport, 2013]

V rámci současného kolumbijského investičního prostředí bych chtěla podtrhnout také investiční pobídky ve formě vykazování daňových odpočtů, sloužících pro uplatnění nižší daňové povinnosti, jako příklady uvádím následující data:

- od daňového základu lze odečíst 175 %¹⁹ skutečných nákladů u investic alokovaných do vědy a technologického rozvoje,
- od daňového základu lze odečíst 200 % skutečných nákladů vynaložených na platy zaměstnancům se zdravotním postižením,
- odpočet 25 % daně z finančních transakcí,
- odpočet 100 % průmyslové a obchodní daně a odpočet 100% daně z nemovitostí, pokud tato nemovitost přímo souvisí s obchodní činností. Průmyslovou a obchodní daní se rozumí místní daň, která je uvalována na příjmy plynoucí z průmyslové a obchodní činnosti a služeb prováděných v odpovídající obci. Výše této daně se běžně pohybuje mezi 0,2-1 % z příjmů. [Zona franca Bogotá, 2013]

¹⁸ Bezcelní zónou se rozumí uzavřené území v rámci jednoho státu – velice často se jedná o přístav – které poskytuje určité daňové výhody s cílem přilákat nové investory či obchodní partnery a zvýšit tak ekonomický rozvoj země.

¹⁹ 175% odpočet platí nově od roku 2012, dříve to bylo 125 % z příjmu.

2.2.4 Ekonomické dopady konfliktu

Válečné konflikty mají velmi často za následek zpomalení ekonomického růstu státu a negativní dopady na ekonomiku jako celek. Projevy násilí mohou ovlivnit investiční klima, především ale zvyšují výdaje státu i samotných obyvatel a velmi často způsobují škody na infrastruktuře.

Náklady konfliktu

Kolumbie je jednou z několika latinskoamerických zemí, pro které je charakteristický kontinuální růst, například na rozdíl od Mexika, Chile nebo Venezuely, jež se v posledních 5 letech potýkají s nevyrovnanou meziroční změnou HDP. [Trading economics, 2013] Finanční náklady na vedení konfliktu a udržování bezpečnosti v zemi existují na úkor ekonomické výkonnosti. Dle Alberta Carrasquilla by Kolumbie byla až o 20 % bohatší zemí, pokud by v posledních dvou desetiletích nepřetržoval interní konflikt. [Álvarez, 2008: 20] Tento názor považuji za zcela adekvátní, neboť výdaje na válku by v případě mírové situace vláda zcela jistě alokovala mnohem užitečněji - na výdaje sociální politiky.

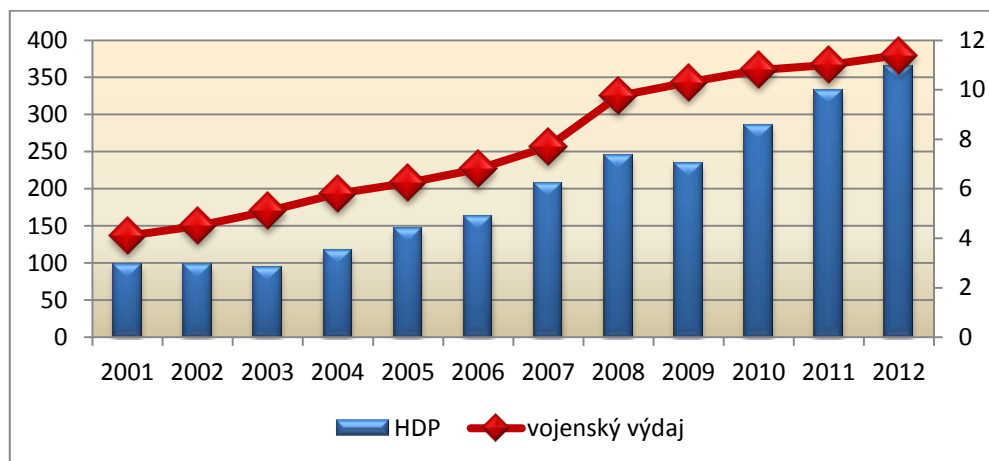
Náklady konfliktu lze rozdělit do dvou skupin - na přímé a nepřímé. Nepřímé náklady není možné přímo finančně vyjádřit, protože se jedná o náklady ušlé příležitosti. Jejich výše proto bývá určována odhadem, neboť není možné je přesně specifikovat. Jako příklad uvádím ztrátu fyzického a lidského kapitálu, ztrátu produktivity půdy, ovlivnění distribučních řetězců či pokles investic do vědy z důvodu alokace financí do bezpečnosti. Skupina přímých nákladů je naopak finančně vyjádřitelná a zahrnuje:

- náklady způsobené poškozením infrastruktury - las FARC poměrně často směřují své útoky na ropovody, telekomunikace a elektrárny,
- výdaje na obranu, bezpečnost a likvidaci nášlapných min,
- výdaje související s únosy a vysídlováním (viz podkapitola 2.3.2). [Álvarez, 2008: 22]

V období rostoucí síly a intenzity působení las FARC vláda reagovala zavedením politiky zvyšování vojenských výdajů, jakožto způsobu, jak vyhrát válku a setrvat u moci. Dovolují si tvrdit, že v současné době je konflikt stabilizován, přesto stát poskytuje stále vyšší výdaje vůči předchozímu roku. To pramení z předpokladů, že jejich případné snížení by znamenalo vojenské oslabení, a to by motivovalo soupeře k ofenzivnímu jednání s cílem využít této skutečnosti. [Álvarez, 2008] Přestože je od

roku 2002 konflikt výrazně oslaben, vládní vojenské financování (oficiálně zveřejňované v COP) každoročně roste a odvíjí se od výše nominálního HDP. V posledních 13 letech se tento výdaj pohybuje v rozmezí 3-4% HDP a jeho vývoj sleduje následující graf.

Graf 3: Vývoj vojenských výdajů a HDP v letech 2001-2012 (mld. USD)

Zdroj dat: databáze Světové banky (2013), vlastní zpracování^{20 21}

Vlivy na investiční prostředí

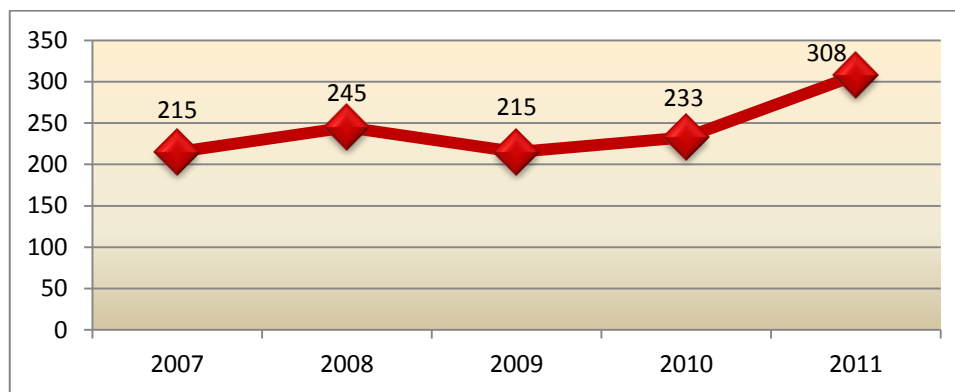
Ještě před 12 lety bylo investovat v Kolumbii poměrně vzácné, jelikož se špatná bezpečnostní situace nacházela na svém vrcholu. Proto je zřejmé, že alokace finančních zdrojů do země sužované interním konfliktem sebou přináší značná rizika. Riziko bývá vysoké kvůli nejistotě způsobené násilnými činy, ničením infrastruktury a dalších cenných aktiv, nevýhodné jsou i vysoké produkční náklady z důvodu značných bezpečnostních nákladů, existence vydírání, narušování dopravy či dodávek elektrické energie. Bezpečnost je tradičně nejhorší na venkově, kde má las FARC mnohem větší kontrolu nad oblastí než ve městech. [Giugale, 2002: 44-45] K únoru roku 2013 kolumbijští experti považují za současné největší hrozby pro investory i průmysl země růst útoků na ropnou a energetickou infrastrukturu (viz graf 4), únosy dodavatelů společností zabývajících se hornictvím nebo těžbou ropy a vydírání velkých podniků. Investiční prostředí ovšem není ohrožováno jen násilím a s ním spojenými značnými riziky, nýbrž také investicemi nežádoucích subjektů - obchodníků s drogami z řad las FARC. Ti investují nejen do neproduktivních sektorů, jako je právě oblast drogového obchodu či výcviková centra pro partyzány, ale také do nemovitostí, dopravy a

²⁰ Výdaje v letech 2002-2007 byly navýšeny o \$1,36 mld kvůli vyhláše speciální válečné daně.

²¹ Výdaje jsou přepočteny na USD na základě aktuálního směnného kurzu; 1 000 000 COP= 1825 USD.

hotelových řetězců. Nicméně je důležité podotknout, že 70 % veškerých aktiv organizace je situováno v zahraničí; v rámci Latinské Ameriky guerilla alokuje finance do Bolívie a Ekvádoru, jakožto dalších amerických drogových center, v rámci Evropy pak do Finska, Švédska, Norska či Německa. [El Mundo, 2012]

Graf 4: Počty útoků na průmyslovou infrastrukturu v letech 2007-2011

Zdroj dat: Centro Seguridad & Democracia (2011), vlastní zpracování

Díky různé bezpečnostní politice Álvara Uribe Veléze se interní konflikt dostal do určité stabilní fáze, kdy je vhodně zaměřenou politikou dosahováno minimálního ohrožení investorů. Tato politika je oceňována i celosvětovými organizacemi; Světová banka zařazuje Kolumbii na 5. místo ve světě a 1. místo v Latinské Americe v žebříčku zemí, které nejvíce chrání investory. Mezinárodní institut pro rozvoj managementu dokonce Kolumbii považuje za 2. zemi v rámci Latinské Ameriky s nejvyšším stupněm osobní bezpečnosti a adekvátní ochranou soukromého vlastnictví. [ProExport, 2013] Vzhledem k setrvávajícímu vývoji konfliktu tato data mohou působit překvapivě, nicméně je potřeba vzít na vědomí skutečnost, že vzhledem k jiným latinskoamerickým zemím jako Brazílie nebo Mexiko je v současné době kriminalita v Kolumbii na přijatelné míře. Navíc se země potýká s permanentním růstem ekonomiky a dbá na zájmy investorů, čímž garantuje bezpečnou a návratnou investici.

Důsledky obchodu s drogami

Kolumbijští analytici zaujímají 2 odlišné pohledy na vztah drogového obchodu a ozbrojeného konfliktu. Jedni tvrdí, že existence násilí a jeho rostoucí intenzita je důvodem pro expanzi nelegálních plodin a obchodování s narkotiky, což znamená, že vyřešení konfliktu je klíčem k zastavení pohybu drog. Druhá skupina zastává zcela opačný názor považující drogové dealerství za podnět konfliktu. Jelikož příjmy

z prodeje drog významnou měrou financují fungování guerill, předpokládá se, že boj proti produkci kokainu ukončí nejen tento nelegální obchod, ale především partyzánská hnutí. [Giugale, 2002: 44]

Je zcela zřejmé, že vznik drogového obchodu patří mezi významné mezníky novodobé kolumbijské historie. Kokainová produkce v roce 1980 dosahovala výše 100 tun, ovšem v 90. letech 20. století nastal zvrat a započala éra prudkého růstu nejen objemu vypěstované plodiny, ale i intenzity obchodu. Důvodem byl fakt, že se obchodování s ilegálními návykovými látkami stalo hlavním zdrojem financování levicových guerill v čele s las FARC a také pravicových polovojských organizací. O 10 let později, v roce 1999, se obchodovalo již s více než 520 miliony tun. [Rabasa, 2001: 17] Během 20 let tedy došlo k pět seti procentuálnímu růstu v produkci a zvětšení oblasti pěstování o sedm set procent, což způsobilo, že se Kolumbie stala světovou kokainovou velmocí.

Navzdory vysokým příjmům z prodeje drog nedochází k podpoře hospodářského rozvoje, protože peníze získané z obchodních operací s drogami neputují do Kolumbie legální cestou. I přes možné velké zisky se valná část kolumbijského hospodářství výrazným způsobem distancuje od tohoto nelegálního průmyslu. Nelegálně získané peníze pocházející z drogového obchodu jsou jedním z negativních vlivů na domácí ekonomiku, nejznámějším příkladem jejich využití je pašování zboží. Spotřební zboží, jako jsou domácí spotřebiče, oděvy, textilie, obuv, alkoholické nápoje a cigarety, bývá zakoupeno v zahraničí, poté propašováno do Kolumbie a zde na trhu prodáváno o nižší než domácí tržní ceně. To poškozují domácí výrobce, kteří vyrábějí anebo dovážejí stejné zboží, ovšem s nízkými cenami nemohou soutěžit. Nelegální peníze jsou také využívány k nákupu půdy. Zhruba 30 % zemědělských ploch Kolumbie vlastní osoby přidružené k obchodu s drogami, z nichž největší podíl náleží las FARC, jakožto největšímu drogovému kartelu země. Většina této půdy, typicky s nízkou úrovní produktivity a pracovní intenzity, bývá také využívána pro chov dobytka anebo jako koňské ranče. [Krauss, 2010]

2.3 Sociálně-kulturní prostředí

V následující podkapitole se věnuji současné sociální charakteristice země a stěžejním kulturním zvyklostem týkajících se obchodování, podstatnou část tvoří také kompilace nejdůležitějších dopadů konfliktu na obyvatelstvo.

2.3.1 Aktuální situace

Kolumbie je 28. nejlidnatější zemí na světě se 46,93 miliony obyvatel, z nichž 75 % žije ve městech. Populace roste konstantním tempem 1,128 %, přičemž na 30 zemřelých ročně připadá 100 narozených²². V porovnání s 60. lety porodnost připadající na jednu ženu klesla z více než 6 dětí na 2 děti a to v důsledku zvýšené gramotnosti a urbanizace. V současné době je v Kolumbii gramotných více než 90 % obyvatelstva, čemuž zcela jistě dopomáhají vládní výdaje do sektoru vzdělávání, ty ročně představují 4,8 % HDP. Různorodost je v tomto státě viditelná nejen v rozličných přírodních podmínkách, ale zejména také etnické skladbě obyvatel: 58 % tvoří mestici, 20 % běloši, 14 % mulati, 4 % černoši a 4 % indiáni. Co se týče náboženství, víra sehrává v Kolumbii klíčovou roli, protože se dle statistik 97 % obyvatel přiznává k náboženské víře a 90 % z nich pak přísluší k římskokatolické církvi. Zásadním sociálním problémem je příjmová nerovnost obyvatel, díky čemuž se Kolumbie řadí mezi státy s nejviditelnější platovou nerovností na světě, více než třetina obyvatelstva totiž žije pod hranicí chudoby. [CIA, 2012] S touto problematikou úzce souvisí i nezaměstnanost, proti které je v posledních letech zaměřena sociální politika země, dle posledních měření z ledna roku 2013 míra nezaměstnanosti přesáhla 12,07 %²³.

Pro účely této bakalářské práce jsou podstatné sociálně-kulturní zvyklosti v podnikové sféře, proto se nyní budu zabývat některými klíčovými aspekty. Znalost kolumbijské obchodní etikety je prvním krokem k úspěšnému podnikání v této zemi. Pro jednání s kolumbijskými zástupci je třeba mít na zřeteli 2 zásadní zvyklosti, těmi jsou vnímání času a nepřímá komunikace.

- *Vnímání času:* Kolumbijci nepovažují přesnost za zásadní, a proto přistupují k času velmi flexibilně. Obchodní jednání začínají často se zpožděním a není výjimkou, že bývají dokonce těsně před začátkem zrušena bez jakéhokoli předchozího upozornění. Proto je při plánování schůzky či série schůzek nutné počítat se značným časem navíc. K domlouvání obchodní schůzky má dle kolumbijských tradic docházet 2-3 týdny předem a je zvykem ji potvrdit po příjezdu do Kolumbie. V souvislosti s vnímáním času je nutné vzít na zřetel, že pokud Kolumbijec uvede časové určení „za pár hodin“, bývá tím často myšleno „zítra anebo až příští týden“,

²² Údaj vypočítaný z dat agentury CIA pro rok 2012 (www.cia.gov).

²³ Údaj z databáze www.tradingeconomics.com/colombia k únoru roku 2013.

význam slova „zítra“ pak rovněž znamená „příští týden“. Flexibilní postoj k času navíc způsobuje, že dosažení konečného výsledku jednání prochází zdlouhavým procesem, v němž dochází k rozvíjení personálních vztahů. Budování blízkých osobních vazeb a důvěry totiž patří mezi důležité prvky pro úspěšnou spolupráci.

- *Nepřímá komunikace*: lidé v Kolumbii mají tendenci komunikovat nepřímo a s důvtipem. Je pro ně důležité vždy jednat diplomaticky a zásadně nikoho neurazit, proto říkají „ano“, i když myslí „ne“ nebo „možná“. Při komunikaci je nutné sledovat gesta a postoje, které mnohdy napoví, neboť si na nich tamější obyvatelé velmi zakládají. [Communicaid, 2007]

Jako v každé obchodní kultuře, tak i v té kolumbijské existují určité zásady etikety, které by měly být dodržovány, aby nedošlo k odrazení klienta od spolupráce:

- Kolumbijci si potrpí na podání ruky při příchodu i odchodu a častém úsměvu,
- nošen by měl být pouze konzervativní oděv, tedy oblek a šaty,
- u konverzace je vyžadováno udržování očního kontaktu,
- pro úspěšný obchod se nesmí opomenout překlad do španělštiny veškerých materiálů, dokumentů a vizitek používaných při jednáních,
- pozvání na společenské a obchodní události je nutno přijímat z důvodu budování osobních vztahů nutných pro spolupráci,
- běžné je pořádání obchodních snídaní, ovšem mnohem větší oblibě se těší obědy a večere trvající okolo tří hodin,
- Kolumbijci oceňují dary amerického původu, kolegy je typické obdarovat whisky, vínem, rytými pery či kalkulačkami, oblíbené jsou také dárky pocházející z domácího regionu obchodního partnera. [Global Portal for Diplomats, 2012]

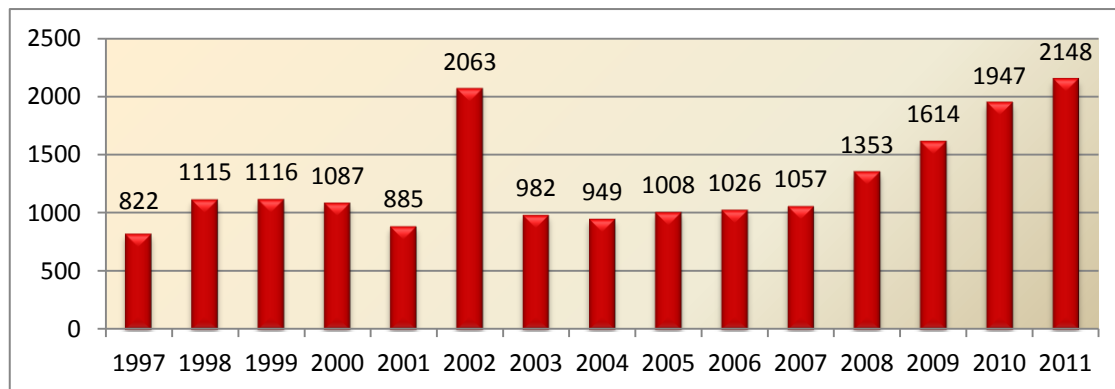
2.3.2 Sociální dopady

Interní konflikty mohou během svých intenzivních fází podstatně ovlivnit blahobyt obyvatel prostřednictvím snížení kvality života, ta se odvíjí od politiky země, ekonomické situace, životního prostředí, zdravotnictví, školství či například bezpečnosti, a působením na chování obyvatel. Nejhoršími následky konfliktů bývají ztráty na životech, vysídlování, fyzické i psychické újmy způsobené porušováním základních lidských práv formou únosů a násilných činů, neméně důležitý je i morální dopad, který obyvatelé země sužované dlouhá léta válkou pocítují. Hlavními oběťmi v případě války jsou totiž právě občané dané země a ztráty na životech, domovů a

neustále hrozící nebezpečí, zejména ve venkovských oblastech, jsou pro každého člověka obrovskou mentální zátěží.

I přes aktuální růst ekonomiky, lepší bezpečnostní stav země a momentálně probíhající mírová jednání, počty útoků las FARC v posledních pěti letech narůstají (viz graf 5), ovšem kvůli razantnímu zmenšení organizace o více než 50 % nepředstavují pro stát tak velkou hrozbu jako dříve. Ovšem veřejnost má na tuto záležitost pohled odlišný. Nárůst počtu útoků sice není ničím novým, nová je ale skutečnost, kdy jsou útoky směřovány spíše do městských částí, čímž může být generován nový pocit nejistoty a nebezpečí. S touto problematikou souvisí vysídlování, způsobované obavami obyvatel především venkovských oblastí. Tato praktika je součástí kolumbijské historie již od dob *la Violencia*. Důvodů pro vysídlování je celá řada, mezi ty nejčastější patří využívání pozemků guerillami, rozkrádání majetku, nároky na vlastnická práva k půdě a odříznutí vesnic od měst a dodavatelů pro vytvoření morálního psychologického nátlaku na obyvatele dané oblasti, aby tak docházelo k respektování las FARC jako autority v jí ovládaných teritoriích. [Velandia, 2011: 38]

Graf 5: Počty všech útoků las FARC v období 1997-2011

Zdroj dat: Martínez (2012), vlastní zpracování

Nyní se zaměřím na nejdramatičtější hrozby pro obyvatele - násilná úmrtí a únosy. K jejich rozmachu došlo v 80. letech společně s rozvíjejícím se obchodem s drogami a rostoucí aktivitou nelegálních ozbrojených organizací. V letech 1995-2002 vzrůstaly počty zabitých zhruba o 37 % ročně v zónách kontrolovaných las FARC a o 15 % v oblastech dříve nenapadaných.[Centro Seguridad & Democracia, 2011: 2] Díky zavedení bezpečnostní politiky v roce 2002 začalo docházet ke snižování frekvence vražd v Kolumbii, za rok 2011 je zaznamenána momentálně nejpříznivější situace, kdy došlo k omezení celkového počtu těchto násilných činů o 34 % vzhledem k roku 2003.

V roce 2003 tedy připadalo 56 případů na 100 000 obyvatel, v roce 2011 pak 35 případů na 100 000 obyvatel. [World Bank, 2013]

Přesné počty osob zavražděných přímo hnutím las FARC je ovšem velice obtížné vyčíslit, proto se údaje jednotlivých organizací či agentur i poměrně výrazně liší. Pro rok 2011 je této organizaci oficiálně připsáno 269 případů²⁴, nicméně si myslím, že toto číslo může být mnohem vyšší vzhledem ke skutečnosti, že 14 435 osob²⁵ (87 % celkového počtu) zemřelo v tomtéž roce násilnou smrtí a nedošlo u nich k identifikaci útočníků. V následující tabulce uvádím počet úmrtí zapříčiněných las FARC, která od roku 2008 uvádí ve svých statistikách Národní institut právního lékařství a forenzních věd Kolumbie (INMLCF).

Tabulka 2: Počet úmrtí zapříčiněných las FARC

rok	2008	2009	2010	2011
Počet osob	248	271	256	269
% veškerých vražd	1,77 %	1,53 %	1,47 %	1,62 %

Zdroj dat: INMLCF (2011), vlastní zpracování

I přes tato poměrně nízká čísla přisouzená k las FARC se Kolumbie i nadále řadí mezi země s vysokou mírou vražd, což je způsobeno také činností ostatních článků ozbrojeného konfliktu, drogových kartelů a dalších nelegálních uskupení.

Dalším zásadním počinem las FARC jsou již dříve zmiňované únosy. Pobyty ve vězeňských táborech mohou mít hluboké duševní následky, neboť rukojmí jsou svědky i oběťmi nelidského zacházení. Když bylo v květnu roku 2012 oficiálně oznámeno upuštění od této nelegální aktivity, zůstala kolumbijská vláda i obyvatelé vůči tomuto prohlášení poměrně skeptičtí, protože je v zemi velké množství pohřešovaných osob, které bývají přisuzovány právě k únosům las FARC. Ukázalo se, že nedůvěra byla oprávněná, jelikož již na podzim stejného roku začali být registrováni noví zajatci této organizace. Pokud se zaměřím na konkrétní data, za rok 2011 byl evidován nejvyšší celkový počet únosů v Kolumbii za předcházející 3 roky, v případě las FARC došlo ke zvýšení o 37 % vzhledem k roku 2009. [Centro Seguridad & Democracia, 2011: 2]

²⁴ Údaj z databáze INMLCF (Instituto nacional de medicina legal y ciencias forenses) pro rok 2011.

²⁵ Tamtéž.

2.4 Technologické a ekologické prostředí

V rámci poslední části PESTE analýzy Kolumbie se nyní zaměřím na aktuální technologickou i ekologickou situaci země a následné ekologické dopady způsobované existencí konfliktu.

2.4.1 Aktuální situace

Jedním z faktorů, který ovlivňuje rozvoj země, je schopnost vědeckotechnologického výzkumu a inovací, proto je potřebné diagnostikovat úroveň každé země a stanovit tak strategii, která by podpořila její efektivní začlenění na mezinárodní trhy. I Kolumbie se proto snaží o podporu vědy, techniky a inovací důležitých pro zvýšení hodnoty vytvářených produktů a služeb. Z těchto důvodů vznikají vědecká, technologická či inovační centra, díky nimž nedochází pouze k růstu hospodářskému, ale také sociálnímu. Podle údajů zveřejněných Observatoří vědy a technologie Kolumbie jsou státní investice do tohoto sektoru téměř zanedbatelné. Dle hrubého domácího produktu dosahují výdaje na tuto oblast necelých 0,5 %. Z hlediska celkového počtu obyvatel se 0,45 % populace - 200 000 osob - věnuje výzkumu, přičemž 89 % z nich přísluší akademickým institucím, 5 % státním podnikům, 4 % soukromým společnostem a 2 % neziskovým organizacím. [Pineda Serna, 2012]

Světová Banka každoročně sestavuje žebříček zemí dle indexu znalostní ekonomie (KEI)²⁶, který porovnává výkon jednotlivých zemí v této oblasti. Kolumbie se dle KEI umísťuje na nízkých pozicích nejen ve vztahu k vyspělým zemím, ale také v porovnání se státy s obdobnou úrovní rozvoje. V rámci dvanácti latinskoamerických zemí je Kolumbie indexem o hodnotě 4,94 zařazena na 9. pozici, převyšuje tak pouze Venezuelu, Paraguay, Ekvádor a Bolívii, zároveň na vítěze této kategorie - Chile - ztrácí 2,27. Dle žebříčku 146 zemí světa Kolumbii náleží 76. místo²⁷. Co ale zapříčiňuje takto nepříznivé umístění? Důvodem je skutečnost, že se Kolumbie dostatečně rychle nepřizpůsobuje transformaci vyplývající z aplikace nových technologií v průmyslu, zemědělství a oblastech životního prostředí či zdravotnictví, čímž se prohlubují technologické nedostatky. Pro zlepšení této situace nestačí pouze zaměření se na inovační proces, je také důležité mít dostatek kapitálu, kvalifikované

²⁶ KEI index (knowledge economy index) je založen na prostém průměru 4 indexů představujících 4 pilíře znalostní ekonomie: hospodářské pobídky a institucionální režim, inovační systém, vzdělávání a informační a komunikační technologie.

²⁷ Údaje za rok 2012 dle Světové banky.

pracovní síly a transferu know-how pocházejícího od světových vědeckých center. [Pineda Serna, 2012]

Problém vědeckotechnického rozvoje tkví také v přístupu Kolumbie k ochraně duševního vlastnictví. V zemi, ve které se nerespektují autorská práva, dochází k omezování inovačních procesů a to na úkor lepších životních podmínek občanů. Kolumbie je známá pro nízký stupeň ochrany vědeckých výtvorů, konkrétně za rok 2012 bylo registrováno 180 patentů a pouze 34 z nich bylo schváleno. Pro srovnání uvádím Spojené státy, v nichž bylo registrováno 506 000 vynálezů, v Číně 546 000 a v Jižní Koreji 24 520. Jižní Korea je v současné době kolumbijským vzorem, protože disponuje ministerstvem zaměřeným na zkoumání, zda je uvedený vynález patentovatelný, a pokud ano, tak poskytuje podporu jeho vynálezci až do doby umístění vynálezu na trh. [Agencia de noticias, 2013] Co je hlavním důvodem k dosavadnímu nízkému počtu registrací patentů? Příčina spočívá ve vysokých registračních nákladech, které kolumbijské vynálezce odrazují i za cenu budoucích zisků. Pozitivně by se v tomto případě měly projevit již platné dohody o volném obchodě s USA i Evropskou Unií, protože ty se výslovně odvolávají na zvýšenou ochranu veškerého duševního vlastnictví.

S rozvojem technologií úzce souvisí i ekologie, protože v dnešním globalizovaném světě se klade stále rostoucí důraz na to, aby životní prostředí nebylo nadále poškozováno lidskou činností a byl tak zaručen ekonomický a sociální rozvoj. Kolumbie je zemí bohatou na přírodní zdroje a patří mezi státy s největší biodiverzitou na světě, neboť se zde nacházejí rozličné ekosystémy. Její ekologickou politiku ovšem nepovažují za dostatečně efektivní, protože dochází k nadměrnému zatěžování životního prostředí a nedostatečné ochraně chráněných oblastí, konkrétně se za hlavní problémy považuje přílišná intenzita zemědělsko-živočišné výroby, těžba uhlí v rašeliništích, odlesňování Amazonského pralesa a kontaminace ovzduší, vod i půdy.

2.4.2 Ekologické dopady

Environmentální degradace byla teprve nedávno uznána za výrazný dopad násilí. Jedním z nejdramatičtějších příkladů jsou škody způsobené únikem ropy v důsledku častých útoků las FARC na ropovody. Poškozování životního prostředí v městských oblastech i jejich okolí se zvýšilo přílivem „uprchlíků z venkova“ z důvodu nuceného vysídlování, s tím také souvisí zhoršení problematiky likvidace pevných odpadů a

znečištění vody. Ozbrojené skupiny se vyskytují také v národních parcích a dalších chráněných územích, z nichž se mnohé překrývají s domorodými rezervacemi a Afro-Kolumbijskými komunitními vlastnictvími, což je hlavní překážkou účinné ochrany těchto ekosystémů. [Giugale, 2002: 49]

Negativně na Kolumbii působí také pěstování koky, které má na životní prostředí hned trojí dopad, jedná se o erozi půdy, odlesňování a ničení přirozených prostředí kvůli získávání nových polí pro pěstování ilegálních plodin a znečišťování vzduchu, půdy a vody pesticidy. K tomuto znečišťování dochází zejména při procesu zpracování plodin na pastu z koky a následně na kokain, jelikož chemické sloučeniny jako aceton, etyl ether, petrolej a kyselina sírová jsou výrobci drog vypouštěny do volné přírody. Největší devastující vliv má tato skutečnost na nezávadnost vody v řekách; jako příklad slouží řeka Caqueta v jižní Kolumbii, která svým znečištěním ohrožuje obyvatele závislé na tomto zdroji vody. [Krauss, 2010]

Další ohrožení lidských životů je způsobeno herbicidy, nejčastěji glyfosátem, při eradikaci plantáží koky. Je ovšem nutné poznamenat, že za užívání herbicidů a tím pádem i problémy spojené s jejich účinky nenese přímou vinu las FARC, jelikož je tento proces postřiku realizován vládou Kolumbie s pomocí Spojených států amerických za účelem likvidace kokových polí. Ministerstvo zahraničních věcí USA, které dohlíží na vzdušný eradikační program Kolumbie, zdůrazňuje, že glyfosát není zdraví škodlivý a pro životní prostředí nepředstavuje žádnou hrozbu. Ovšem četné stížnosti zemědělců a výsledky odborných studií dokazují opak. Koncentrace této chemikálie je v Kolumbii navíc dvacet šest krát vyšší, než je doporučováno. Koka je ve většině případů pěstována společně s legálními plodinami, a tak když probíhá dezinfekce glyfosátem, dochází k postřiku veškeré úrody, proto se tato látka dostává do potravinového řetězce a způsobuje dokonce i úmrtí. [Krauss, 2010]

3. Řešení situace, možné vize a celkové zhodnocení problematiky

Následující závěrečná kapitola je věnována řešení činnosti las FARC pomocí asistence Spojených států a poté možným teoriím charakterizujícím budoucí vývoj konfliktu. V poslední podkapitole se pak zabývám celkovým shrnutím situace ve formě SWOT analýzy kolumbijského podnikatelského prostředí.

3.1 Pomoc USA

Spojené státy americké nejsou pouze kolumbijským nejvýznamnějším obchodním partnerem, ale také důležitou pomocnou silou při řešení problémů interního ozbrojeného konfliktu a s tím také souvisejícího obchodu s omamnými látkami. Andská oblast je dlouhodobě významným zdrojem zásobování amerického trhu narkotiky, přičemž Kolumbie zůstává jedním z největších světových producentů a exportérů kokainu, heroinu a marihuany. Na tomto postavení má klíčový význam guerilla las FARC, které připadá téměř 60 % obchodu s návykovými látkami této země. Richard Nixon, americký prezident v letech 1969-1974, byl prvním, kdo důrazně projevil snahu omezit obchod s drogami a zastavit jejich přísun do USA. Kromě toho se v rámci své politické iniciativy zabýval řešením problematiky drogové závislosti a zavedl dříve neužívaný pojem „válka proti drogám“. Roku 1989 zasedl do prezidentského úřadu USA George Herbert Walker Bush, který se rovněž věnoval problematice války proti drogám a již v prvním roce své vlády zavedl Andskou iniciativu. Andská iniciativa byla pětiletým plánem finanční pomoci vládám zemí andského regionu, který byl určen pro potlačení produkce drog, posílení vymahatelnosti práva a odstranění nelegálních organizací zapletených do tohoto obchodu. [Mauceri, 2004: 129-130]

Kolumbijská vláda v čele s tehdejším prezidentem Andrésem Pastranou sestavila roku 1999 tak zvaný Plán Kolumbie (Plan Colombia), který se stal klíčovou dohodou spolupráce s USA v rámci zásadních kolumbijských problémů. Původně byl založen na čtyřech pilířích, kterými byly:

(1) podpora bezpečnostní situace znovuzískáním kontroly nad oblastmi pod správou guerill,

- (2) boj proti drogovému průmyslu pomocí omezování pěstování, zpracování a distribuce drog o více než 50 % během budoucích 6 let,
- (3) oživení ekonomiky z v té době probíhající krize,
- (4) upevnění demokracie v kolumbijské společnosti.

Finanční rámec tohoto programu měl během následujících 6 let, na které byl plánován, dosáhnout 7,5 miliard USD, přičemž místní vláda přispěla 4 miliardami USD a doplacení zbylých 3,5 miliard se očekávalo z příspěvků zahraničí, především USA, Kanady, Evropské Unie, Japonska a mezinárodních institucí. Nejenže se Spojené státy podílely na vzniku tohoto programu, poskytly také značné finanční příspěvky. Americký prezident Bill Clinton Kolumbii nabídl balíček peněžní pomoci ve výši 1,32 miliard USD jako doplněk k již dříve poskytovaným 330 milionům USD ročně. [Rabasa, 2001: 62-63]

Konkrétní oblasti zaměřené na pomoc Spojených států v rámci Plánu Kolumbie byly rozděleny do pěti kategorií²⁸.

- *Zlepšení situace lidských práv*: americká Agentura pro mezinárodní rozvoj (USAID) a Ministerstvo spravedlnosti Spojených států amerických poskytly finanční pomoc vládě i nevládním institucím pro podporu oblasti ochrany lidských práv, čímž došlo nejen k posile vytváření a výcviku speciálních jednotek určených k vyšetřování porušování těchto práv, ale také ke školení kolumbijské právní sféry v oblastech jako je korupce, praní špinavých peněz i únosy.
- *Protidrogové operace na jihu Kolumbie*: v rámci této kategorie poskytla vláda USA 66 helikoptér protidrogovým praporům na jihu země pro vyšší mobilnost v zásazích proti pěstitelům z řad las FARC, neboť právě v jižních departamentech Caqueta a Putumayo je alokováno asi 50 % veškerých drogových plantáží země. Součástí tohoto bodu je rovněž humanitární pomoc osobám vysídleným z těchto oblastí ve výši 15 milionů USD a 16 milionů USD zemědělcům v rámci místního rozvoje.
- *Zachycování obchodníků s drogami*: Kolumbii bylo poskytnuto 340 milionů USD pro zastavení obchodníků s drogami pomocí modernizace radarů a posílení zpravodajských služeb.
- *Ekonomický rozvoj*: finance se soustředily na podporu zemědělců při přechodu z pěstování koky a opia na legální hospodářské aktivity a dále na regionální rozvoj formou stavění škol, klinik, silniční infrastruktury i posílení regionálních vlád.

²⁸ Níže zmíněné číselné údaje se vztahují k období 2000-2001.

- *Asistence bezpečnostním složkám*: dodatečné finanční prostředky ve výši 96 milionů USD připadly na modernizaci stávajících letadel, bezpečnostních základů a nákup letadel pro eradikaci. [Bureau of western hemisphere affairs, 2000]

Plán Kolumbie během své šestileté existence ani zdaleka nedosáhl cíle snížení produkce drog o 50 % a to ani přes značnou finanční asistenci a poněkud kontroverzní praktiku eradikace drogových porostů za účelem jejich vymýcení, jež spočívá v manuálním a vzdušném práškování plantáží směsí glyfosátu, který proniká přes listy rostlin až k jejím kořenům. Kritika eradikačního programu byla na počátku značná, jelikož zprvu nezabránil růstu pěstitelských oblastí, způsobil vytěsnění plodin hlouběji do džungle a navíc motivoval ke vzniku nových odrůdy koky, jako je Tingo María, která produkuje třikrát více zpracovatelného produktu než tradiční odrůdy. Negativní vliv práškování pocítují zemědělci, jelikož drogové porosty bývají často pěstovány mezi legálními plodinami, a proto dochází k ničení prostředků jejich obživy. [Rabasa, 2001: 66] Glyfosát, určený pro mýcení, je navíc zdraví škodlivý a způsobuje i značné ekologické dopady - kontaminaci půdy a vodních zdrojů. Kvůli značným škodám v současné době docházelo, zejména v roce 2011, k protestům proti této praktice a následnému alternativě - manuálnímu mýcení s pomocí dobrovolníků.

V letech 2000-2006 byl zaznamenán úbytek výroby heroínu a opia, která se snížila až o 50 %, nicméně v případě kokainu - nejpěstovanější drogy - byla situace stále velice vážná. Od roku 2000, kdy bylo v Kolumbii vyrobeno 700 tun kokainu, produkce během následujících 6 let poklesla o pouhých 100 tun. [UNODC, 2012] V lednu roku 2007 proto kolumbijská vláda vyhlásila nový šestiletý plán PCCP (Plan Colombia consolidation phase 2007-2013), který navazuje na Plán Kolumbie, pokračuje v již dříve stanovených cílech a je i nadále spolufinancován vládou USA. Vztah v problematických oblastech mezi Kolumbií a Spojenými státy ovšem není založen pouze na Plánu Kolumbie a jeho pokračování, nýbrž i na dalších způsobech asistence, a to jak materiální, výcvikové, tak opět finanční. Veškerý kapitál pochází z amerických programů a jejich fondů, jako příklad uvádím International Narcotics Control and Law Enforcement a Foreign military financing. Pokud se tedy zaměřím na veškerou pomoc poskytnutou americkou vládou za období od spuštění Plánu Kolumbie až po rok 2013, hodnota asistence dosáhla 8 947 984 433 USD, přičemž jak ukazuje následující tabulka, pro rok 2013 bylo uděleno 441,9 milionů USD. [LAWGEF-CIP-WOLA, 2013]

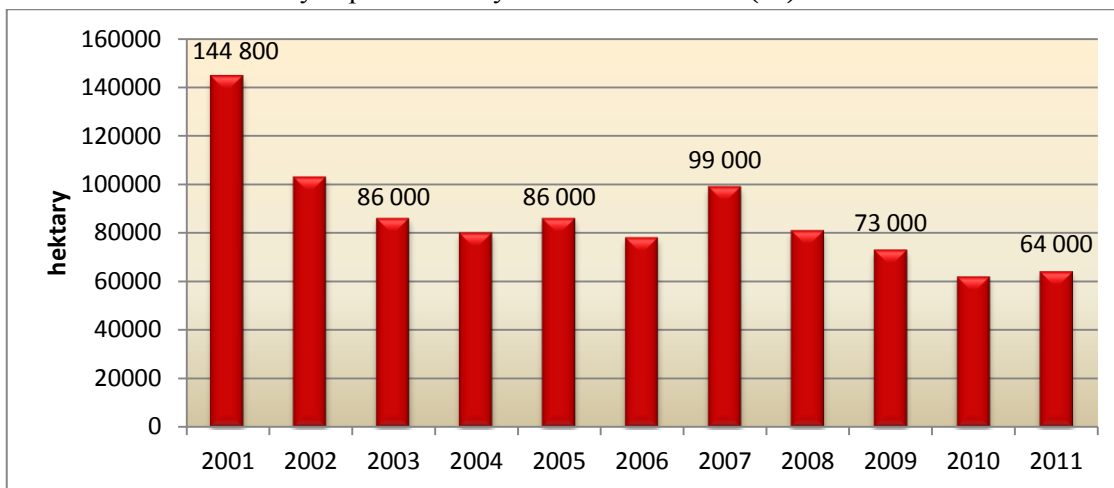
Tabulka 3: Roční výše poskytované pomoci od USA v letech 2000-2013 (mil. USD)

rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
částka	1002,9	225,3	504	742,3	745,3	730,8	732,6
rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
částka	769,2	654,2	696,2	680,7	541,5	481,1	441,9

Zdroj: databáze LAWGEF- CIP-WOLA (2013), vlastní zpracování

Je očividné, že USA poskytují Kolumbii ohromné peněžní příspěvky, proto nyní zhodnotím jejich účinnost. Spolupráce v rámci potlačení drogového průmyslu přinesla za poslední dekádu značné výsledky. Za rok 2011 byla kokainová produkce zaznamenána ve výši 345 tun, což je více než 50% pokles vůči roku 2000. Této skutečnosti nenapomohly pouze dotace armádě a policii na školení a vybavení určené pro zachycování obchodníků, pěstitelů a distribučních cest, ale také účinně prováděná eradikace. Díky postřikům došlo v letech 2001-2011 ke zmenšení ploch kokových plantáží z 144 800 ha na 64 000 ha (viz graf 6), což představuje pokles o 56 %.^{29 30}

Graf 6: Rozloha odhalených plantáží koky v letech 2001-2011 (ha)

Zdroj dat: UNODC (2012), vlastní zpracování

Pomoc v rámci bezpečnostní spolupráce je úzce provázána s protidrogovým programem. Finance jsou v tomto případě směřovány například na nákup dopravních prostředků a náhradních dílů, výcvik inteligence i jednotek nasazovaných do akcí,

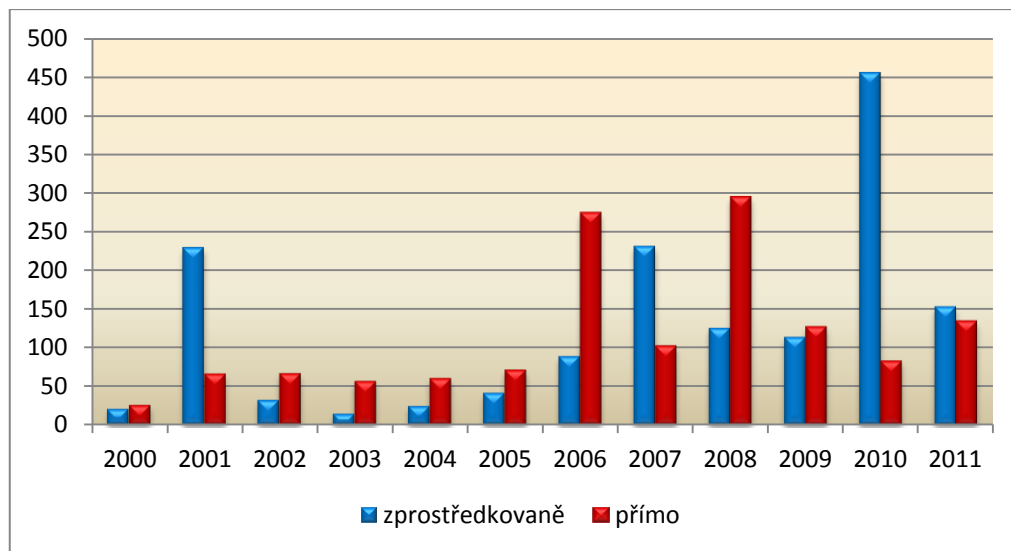
²⁹ Zdrojem číselných údajů je studie z roku 2012 vydaná UNODC.

³⁰ Skutečná rozloha celkových plantáží koky může být v Kolumbii vyšší, než je uváděno, neboť odhalování plantáží je obzvláště v těžce dostupných oblastech (jako jsou džungle) složitou záležitostí. To je také důvodem, proč bývá eradikována mnohem větší plocha, než je oficiálně uváděná rozloha plantáží.

vyšetřovací zařízení, počítačový hardware a software, munice či samotné zbraně. Výcvik je realizován množstvím vojenských organizací, přičemž přímo v Kolumbii působí Jižní velitelství USA (SOUTHCOM), většina školicích center se ovšem nachází v USA. Za nejvyšší počet vycvičených je zodpovědný Institut západní polokoule pro bezpečnostní spolupráci (WHINSEC). Tato organizace vyškolila v letech 2000-2010 3 397 osob, což je ovšem poměrně zanedbatelné číslo vůči celkovému počtu vojáků a policistů, kteří podle veškerých dat prošli výcvikem americkými vojenskými organizacemi. Doposud poslední zveřejněné údaje se týkají období 2000-2011 a vyškolení 80 330 osob.³¹

Zajímavá jsou také čísla vztahující se k částkám, které kolumbijská vláda utratila za nákup zbraní a vojenského vybavení. Spojené státy realizují tento prodej pomocí 2 způsobů - zprostředkovaným zahraničním prodejem vojenského vybavení prostřednictvím agentury ministerstva obrany USA anebo přímým komerčním prodejem. Jak ukazuje následující graf, poslední publikovaná data se vztahují k roku 2011, kdy bylo za vybavení pro bezpečnostní sféru utraceno 287,5 milionů USD, z nichž 53 % připadlo na nákup skrze nepřímý zahraniční prodej. Celková hodnota koupě realizovaná Kolumbií za období 2000-2011 překročila 2,88 miliard USD.³²

Graf 7: Hodnota nákupu vojenského vybavení od USA v letech 2000-2011 (mil. USD)

Zdroj dat: LAWGEF-CIP-WOLA (2013), vlastní zpracování

³¹ Číselné údaje pocházejí z databáze LAWGEF-CIP-WOLA 2013.

³² Tamtéž.

3.2 Možný budoucí vývoj

Díky aktuálnímu mírovému procesu je vytouženým cílem kolumbijské vlády i občanů úspěšné vyřešení konfliktu do listopadu roku 2013. Můj subjektivní postoj k této skutečnosti je ovšem poměrně skeptický, neboť valná většina požadavků las FARC je známa již dlouhá desetiletí, a proto považuji za nepravděpodobné, že by vláda náhle změnila svůj postoj a veškeré podmínky akceptovala. Je také nutné zdůraznit, že i z předešlých mírových pokusů vyplynulo, že las FARC není ochotna přistoupit na značné kompromisy, ba naopak upřednostňuje strategii, kdy se své požadavky snaží prosadit zvýšenou frekvencí násilných činů. Právě rostoucí počet útoků může být dalším důvodem k nedosažení příměří, nicméně dle tiskových prohlášení členů kolumbijské vlády z konce ledna roku 2013 by k těmto skutečnostem během následujících mírových dialogů již nemělo být nadále přihlíženo. V současné době je stále ve fázi projednávání první bod programu - zemědělská reforma a chudoba rolnictva, v čemž obě strany nacházejí společnou řeč, ovšem takto pozitivní vývoj neočekávám od témat jako je obchod s drogami či ukončení násilných činů, protože k těmto záležitostem zaujímají oponenti zcela opačný postoj.

Kromě okamžitého dosažení příměří existuje hned celá řada dalších možných scénářů, z nichž se jako velice pravděpodobná jeví stagnace situace anebo postupné dosažení míru. Druhá zmíněná možnost spočívá v prodloužení projednávání přes časový limit stanovený vládou, přičemž v dlouhodobějším horizontu by tak mělo docházet k oboustranně výhodným kompromisům v rámci bodů stanoveného programu. Tuto možnost shledávám jako nejreálnější řešení problému při pohledu na veškeré souvislosti. Jako méně příznivá eventualita se jeví stagnace dosavadní situace za podmínky odstoupení jedné ze stran, čím by v Kolumbii sice i nadále přetrvával ozbrojený konflikt, nicméně dosažení alespoň určitého stupně bezpečnostní stability je příznivější než kontinuální zhoršování situace. To představuje nejhorší a zároveň i málo pravděpodobný potenciální výsledek jednání, který by znamenal reakci las FARC formou zvýšení počtu atentátů, únosů, vražd, loupeží či intenzivnější koncentrace na produkci narkotik.

Pokud by se z důvodu vidiny možného vítězství organizace opětovně rozšířila, například spojenectvím se členy jiných guerillových hnutí nebo spolupracujících drogových kartelů, došlo by v první řadě k intenzivnějšímu napadání jednotlivých

regionálních vlád v oblastech pod správou organizace a jejich následnému nahrazení. Tím by byla zajištěna plnohodnotná kontrola jednotlivých regionů kolumbijského teritoria, což by vyprodukovalo hlubší zranitelnost oficiálních autorit země, které se tak stanou snadnějším terčem. Tato situace by pak vyústila buď v (1) uzavření mírové dohody ve prospěch las FARC, která by způsobila enormní nárůst produkce drog a zastavení vlivu USA, anebo (2) v úplné převzetí kontroly a ustanovení státu po vzoru Kuby. Země by tak byla řízena silně autoritativním politickým režimem s vynuceným rozpuštěním kolumbijské armády, centrálně řízeným hospodářstvím a znárodněním velkých sektorů. [Rabasa, 2001: 82-83]

Angel Rabasa se ve své knižní publikaci *Colombian labyrinth* zabývá i několika dalšími, dnes již z důvodu zmenšující se organizace spíše idealistickými scénáři ohledně budoucího vývoje vztahů mezi las FARC a vládou, jako nejzajímavější považují následující 3 teorie:

- *Obrat v konfliktu.* Tento scénář předpokládá, že kolumbijská armáda změní svou strategii na ofenzivní a získá tak znovu nadvládu nad oblastmi pod nynější kontrolou las FARC, čímž by členy guerilly připravila o útočiště a přerušila jejich logistické řetězce. Od takto oslabené organizace lze očekávat buď přistoupení na mírovou dohodu anebo využití posledních sil k vytvoření psychologického tlaku na vedení země i obyvatele. Totální vojenské nasazení by tedy mohlo být vynaloženo na velkolepé akce, jako útoky na Bogotu a další velká města anebo přepadání protidrogových praporů.
- *Peruánský model.* V 90. letech 20. století se peruánská armáda s podporou vlády v čele s prezidentem Albertem Fujimorim zasloužila o oslabení moci místní teroristické organizace s komunistickým smýšlením zvané „Světlá stezka“. Aplikovaná strategie k dosažení tohoto úspěchu spočívala v zastavení vyjednávání a vynaložení veškerých sil armády a bezpečnostních složek proti guerille. Přejít k totální válce si ovšem žádá porušování lidských práv, například ve formě rozsudků vydávaných tajnými vojenskými soudy. Pokud by se Kolumbie vydala ve šlépějích peruánského modelu řešení konfliktu, nemohla by očekávat podporu Spojených států, které by za této situace zastavily finanční dotace na řešení tamějších bezpečnostních problémů.
- *Internacionalizace konfliktu.* Jelikož kolumbijský ozbrojený konflikt pronikl i přes hranice, mohlo by v případě rostoucí síly organizace las FARC a důslednějšího

rozšiřování nepokojů v zahraničí dojít k tomu, že by se sousední země spojily s kolumbijskou armádou a započaly tak hromadný útok. Za této podmínky by las FARC pravděpodobně získala podporu jiných latinskoamerických radikálních skupin, což by vyústilo v konflikt v rozsahu celého kontinentu. [Rabasa, 2001: 80-84]

3.3 Výhody a nevýhody kolumbijského podnikatelského prostředí

Kolumbijská republika je stále atraktivnější lokalitou pro uskutečňování obchodu i alokaci financí, protože investorům poskytuje velice výhodné investiční pobídky a snaží se i o zlepšení situace svého podnikatelského prostředí. Zásadními přednostmi této země je významné postavení v rámci Latinské Ameriky a kontinuální růst ekonomiky. Těmto skutečnostem napomáhá zapojení do integračních uskupení a odstraňování bariér v mezinárodním obchodě; kromě dohod o volném obchodu s okolními zeměmi sehrává klíčovou roli smlouva se Spojenými státy a Evropskou Unií. Neméně důležitá je i strategická geografická poloha, neboť zemi omývá jak Tichý, tak Atlantický oceán, což je výhodné pro námořní dopravu, navíc je Kolumbie vstupní bránou do Střední Ameriky. Při pohledu na vnitřní politickou orientaci bych chtěla podtrhnout probíhající daňovou reformu, která je zaměřena na zlepšení sociálních problémů, nezaměstnanosti, chudoby a rovnější distribuci příjmů.

Naopak slabiny země spočívají v dlouhé historii plné násilí, která před padesáti lety vyústila v interní ozbrojený konflikt v čele s las FARC. Nebezpečná situace zasahuje v poslední době čím dál tím více i zahraniční společnosti realizující se v Kolumbii v oblasti průmyslové výroby, ta totiž v některých oblastech až příliš zatěžuje životní prostředí, a proto je častým terčem útoků připravovaných las FARC. Negativa vnitřních nepokojů pociťuje také kolumbijská ekonomika, neboť musí čelit působení nelegálních organizací prostřednictvím obchodu s drogami a pašování zboží. Nedostatky Kolumbie spočívají rovněž v nízkém stupni technologického rozvoje, který je brzděn nízkými vládními výdaji, nedostatkem vysokoškolsky vzdělaných odborníků a nedůslednou ochranou veškerého duševního vlastnictví, což může odrazovat potenciální i stávající obchodní partnery od právně nezabezpečeného užívání patentů během spolupráce. Jako slabou stránku považují i Kolumbijci vyžadovanou znalost španělského jazyka a překlad veškerých používaných materiálů pro obchodní jednání.

Možné budoucí přínosy ekonomice zcela jistě poskytne prohlubování vztahů v rámci integračních uskupení a přijímání dalších dohod o liberalizaci obchodu, v současné době vláda zvažuje tento druh spolupráce s Japonskem. Dobré zahraniční vztahy mohou vyústit v nové přílivy investic či přenos technologií a know-how, které umožňují rozšiřování průmyslové výroby a vlastního vědeckého rozvoje. Značná pozitiva by přineslo i vyřešení konfliktu vlády s las FARC, protože již nebude ohrožována průmyslová infrastruktura, výrazně může poklesnout obchod s narkotiky i existence černých trhů a vládní výdaje na bezpečnost by tak byly redistribuovány na jiné účely.

Zásadní potenciální hrozba souvisí opět s bezpečnostní situací. Pokud bude mírový proces ukončen neúspěšně, stupeň kriminality pravděpodobně vzroste, stejně jako orientace guerill na obchod s nelegálními látkami. Zhoršení předpokládám i v útocích na zahraniční investory v průmyslových oblastech, neboť díky uvolňování zahraničního obchodu je koncentrace cizího kapitálu v Kolumbii stále více viditelná. Hrozbu pro tamější podnikatelské prostředí může v budoucích letech představovat i teprve necelý rok účinná dohoda o volném obchodu s USA; nejenže by se Kolumbie mohla čím dál tím více primárně orientovat na vztahy i obchod s touto zemí a tím oslabit spolupráci s ostatními partnery, ale rostoucí pravomoci Spojených států k podnikání v Kolumbii pravděpodobně oslabí domácí výrobce a poškodí zejména pojistný trh, neboť s lepší cenou i kvalitou amerických produktů domácí společnosti jen stěží konkurují. Kvůli stále rostoucí koncentraci na USA může Kolumbie začít ztrácet v oblasti konkurenceschopnosti vůči ostatním latinskoamerickým zemím. Jelikož mají všechny tyto státy obdobné ekonomické profily i společný jazyk, orientují se na stejné obchodní partnery, proto je co nejdůležitější zavádět politiky, které stát odliší od konkurence, a vytvářet co nejideálnější zázemí pro investory.

3.3.1 SWOT analýza

Tato podkapitola je založena na souhrnu znaků současného podnikatelského prostředí Kolumbie a možných budoucích faktorů, shrnutých v části 3. 3 této bakalářské práce, a to na základě sestavení SWOT analýzy.

Silné stránky	Slabé stránky
- kontinuální růst HDP - silné ekonomické postavení v rámci zemí Latinské Ameriky - zapojení do integračních uskupení - smlouva o volném obchodu s USA a EU - přenos technologií z USA - strategická geografická poloha - probíhající reformy za sociální rovnost - výhodné investiční pobídky	- interní ozbrojený konflikt - pěstování, výroba a obchod s drogami - pašování zboží nelegálními organizacemi - nutnost vysokých vládních výdajů na vedení války a náhrady škod - přetěžování klimatu těžbou a zemědělskou výrobou - nepatrné státní výdaje na technologický rozvoj - nízký stupeň ochrany duševního vlastnictví - požadovaná znalost španělštiny pro obchodní jednání
Příležitosti	Hrozby
- prohlubování vztahů v rámci integračních uskupení - přijetí dalších dohod o volném obchodu - příliv nových zahraničních investic - přenos technologií a know-how - rozvoj průmyslové výroby - možnost vyřešení konfliktu s las FARC	- riziko neúspěšného ukončení mírových jednání s las FARC - zhoršení bezpečnosti - růst útoků na průmyslovou strukturu - příliš intenzivní koncentrace na USA - oslabení sektoru pojišťovnictví vlivem USA - rostoucí konkurenceschopnost ostatních latinskoamerických zemí

Zdroj dat: vlastní zpracování

Závěr

Las FARC, největší kolumbijská guerilla, je hlavním představitelem tamějšího interního ozbrojeného konfliktu. Vznikla roku 1964 jako marxisticko-leninistické hnutí za účelem získat politickou moc, zastavit vliv USA a bojovat za odstranění sociálních, politických a ekonomických nerovností obyvatel. Již od samotného založení guerilly je jejím stěžejním vytyčeným cílem prosazení spravedlivějšího rozdělení půdy ve prospěch rolníků. V současné době las FARC ovládá 35-40 % kolumbijského teritoria, přičemž se soustřeďuje zejména v džunglích na jihozápadě země a andských planinách, které využívá k pěstování nelegálních plodin, především koky. Ta je pak zpracovávána na kokain distribuovaný do zahraničí, obzvláště USA. Tato guerilla je tedy považována nejen za teroristickou organizaci zodpovědnou za nespočetné množství násilných činů, ale také za jeden z největších drogových kartelů na světě.

O podstatné zlepšení jak bezpečnostní, tak ekonomické situace Kolumbie se na počátku 21. století zasloužil bývalý prezident Álvaro Uribe Veléz, který roku 2002 zvítězil ve volbách s 53 % hlasů. Uribe byl zvolen na základě negativního postoje k mírovému vyjednávání s guerillami a naopak zavedl „Politiku demokracie a bezpečnosti“, jež byla založena na myšlence převzetí kontroly nad partyzány v rozsahu celého teritoria pomocí zefektivnění a upevnění kolumbijské armády a policie. Značné úspěchy nepřinesla pouze tato bezpečnostní politika, ale také samostatný program zaměřený na oslabení las FARC, který spočíval v eliminaci logistické podpory poskytované las FARC v guerillových zónách a dále útocích na nejvyšší řídicí orgán - Sekretariát. Díky těmito dvěma strategiím došlo v letech 2002-2008 k zatčení téměř 30 000 vzbouřenců nejen z řad las FARC, ale i dalších guerill jako je el ELN, las AUC či tak zvané „Hnutí 19. dubna“.

Během 2 prezidentských mandátů, trvajících 8 let, se Uribemu podařilo dosáhnout značných změn také v oblasti hospodářství země prostřednictvím snížení nezaměstnanosti a zvýšení přísunu zahraničních investic. Před jeho nástupem se totiž Kolumbie nacházela v hluboké recesi s minimálním přílivem zahraničních investic kvůli špatné bezpečnostní situaci. Dnes je země čtvrtou největší ekonomikou Latinské Ameriky dle výše nominálního HDP o hodnotě 365,4 miliard USD a to po Brazílii, Mexiku a Argentině. V rámci kolumbijského podnikatelského prostředí došlo v současné době k zásadním změnám v oblasti uvolňování zahraničního obchodu s

USA a daňového systému. Na konci roku 2012 zde proběhla daňová reforma navržená současných prezidentem Juanem Manuelem Santosem, jejímž cílem je zajištění rovnější distribuce příjmů a tvorba nových pracovních míst financovaných nově vytvořenou 9% „spravedlnostní daní“, kterou nyní odvádí společnosti státním institucím sociálních služeb.

Podnikatelské prostředí Kolumbie ovšem nepocituje pouze příznivé dopady aktuálně probíhajících reforem, ale také značná negativa související s činností nelegálních organizací v čele s las FARC. Jedním z nepříznivých vlivů na ekonomické prostředí je způsobování přímých a nepřímých nákladů konfliktu, které existují na úkor hospodářského růstu. Kategorie přímých nákladů je peněžně vyjádřitelná a zahrnuje výdaje na bezpečnost, platby výkupného nebo na opravy poškozené infrastruktury. Druhou skupinu naopak není možné přesně finančně specifikovat, neboť se jedná o náklady ušlé příležitosti související například se ztrátou lidského kapitálu či produktivity půdy. Ekonomika je dále ohrožována existencí obchodu s narkotiky, zejména s kokainem. Přestože jeho produkce během let 2000-2011 poklesla o 50 % na hodnotu 345 tun, Kolumbie stále patří mezi kokainové velmoci. Navzdory vysokým příjmům las FARC z prodeje drog nedochází k podpoře hospodářského rozvoje, protože peníze získané z obchodních operací s drogami neputují do Kolumbie legální cestou, naopak bývají využívány k pašování zahraničního zboží na tamější trh a existence černých trhů následně poškozuje domácí výrobce. Nezákonné finance guerilla dle nedávno zveřejněných informací investuje rovněž do infrastruktury či nemovitostí situovaných po celém světě, konkrétně v rámci Evropy se jedná o Norsko, Švédsko, Finsko či Německo.

Vlivy existence las FARC pocituje také investiční prostředí. Ještě před 12 lety byl přísun zahraničních investic do Kolumbie poměrně vzácný, jelikož se špatná bezpečnostní situace nacházela na svém vrcholu. Alokace finančních zdrojů do země sužované interním konfliktem sebou totiž přináší značná rizika vyplývající z hrozícího nebezpečí násilných činů na lidských životech, vydírání, ničení infrastruktury či narušování dodávek energie. Přestože nyní Kolumbie poskytuje svým investorům velice výhodné investiční pobídky, například ve formě 15% sazby daně ze zdanitelných příjmů z prodeje na tamějším trhu, a světovými agenturami bývá označována za nejbezpečnější místo pro alokaci financí v Latinské Americe,

bezpečnostní riziko je značné kvůli momentálně frekventovaným útokům las FARC na průmyslovou infrastrukturu zahraničních společností a únosům jejich zaměstnanců.

Únosy jsou společně s násilnými úmrtími jednou z často realizovaných forem porušování mezinárodního humanitárního práva. Újmy občanů způsobené tímto nedodržením lidských práv, nucené vysídlování a morální dopad téměř 50 let trvajícího konfliktu představují pro Kolumbijce zásadní sociální dopady, neboť právě obyvatelé země postižené vnitřním konfliktem jsou největší obětí. Nejznámější případ hromadného násilného úmrtí je datován k roku 2002, kdy las FARC v městě Bojayá umístila bombu v prostorách místního kostela, během atentátu zemřelo 119 civilistů. Naopak světově nejproslulejší únos se týká bývalé prezidentské kandidátky Ingrid Betancourt zajaté rovněž v roce 2002. Tato kongresmanka strávila ve vězeňském táboře celých 6 let, nakonec byla osvobozena kolumbijskou armádou během vojenské operace zvané „Jaque“.

Jelikož během posledních 10 let došlo ke zmenšení organizace z 18 000 na polovinu a zavedení patřičných bezpečnostních opatření vládou, tak veškeré újmy, které las FARC nyní Kolumbii způsobuje, nepředstavují pro podnikatelské prostředí tak velkou hrozbu, jako tomu bylo na úplném počátku 21. století. Navíc na konci roku 2012 organizace přistoupila na mírové vyjednávání, nicméně ani tento proces nevyústil v pokles násilných činů, ba naopak v oblasti útoků na průmyslovou infrastrukturu pokračuje kontinuální růst jejich počtu. Vyjednávání mezi Sekretariátem, nejvýše postaveným orgánem guerilly, a Santosovou delegací probíhající na Kubě se momentálně nachází na úrovni prvního bodu sjednaného programu, kterým je agrární reforma. Kolumbijský prezident věří, že k dosažení příměří dojde do listopadu letošního roku, ovšem s přihlédnutím na předešlé neúspěchy mírových procesů, pokračující násilné aktivity i obchod s drogami nepovažují tento předpoklad za vysoce pravděpodobný. Jako nejreálnější možnost se naopak jeví postupné přistupování ke kompromisům v rámci jednotlivých bodů mírového programu. Ten ovšem představuje dlouhodobější záležitost, protože dle mého soudu se v krátkodobém horizontu las FARC nevzdá nelegálních aktivit, které jsou zdrojem jejich příjmů, a vláda zcela jistě nepřistoupí na požadavek předání části státní moci do rukou partyzánské organizace.

Politické prostředí je tedy oslabeno tím, že se vládní programy musí intenzivně zaměřovat na zlepšení bezpečnostní situace a ukončení konfliktu na úkor řešení

například sociálních problémů, jako je nezaměstnanost nebo chudoba na venkově. Slabou stránkou je rovněž nedostatečná kontrola státu nad územní správou Kolumbie, neboť v oblastech obsazovaných las FARC existuje její výlučná moc nejen nad územím, ale také obyvatelstvem. Jelikož guerilla disponuje také partyzánskými tábory i plantážemi koky v okolních státech, dochází tak k přenosu konfliktu, což v minulosti negativně ovlivnilo zahraniční vztahy s Venezuelou a Ekvádorem. Dříve velice špatnému globálnímu pohledu na Kolumbii výrazně pomohl tak zvaný Plán Kolumbie zavedený roku 1999, ten se v rámci zásadních kolumbijských problémů stal klíčovou dohodou spolupráce s USA, které mají zájem na potlačení terorismu a zároveň také patří mezi největší odběratele kolumbijského kokainu, což zařadilo obchod s narkotiky jako významnou součást zahraniční agendy těchto dvou států. Díky značné peněžní pomoci se v rámci Plánu Kolumbie (1999-2006) a jeho pokračující verzi s názvem PCCP (2007-2013) podařilo zefektivnit činnost tamějších bezpečnostních složek a alespoň částečně potlačit obchod s drogami díky využití modernějších technologií pro zachycování obchodníků a eradikačnímu programu určenému pro likvidaci drogových porostů.

Navzdory 49 let trvajícím negativním dopadům las FARC na podnikatelské prostředí se Kolumbie stala silnou latinskoamerickou ekonomikou působící na celosvětových trzích. Díky probíhajícím reformám, mírovému procesu s las FARC, prohlubující se regionální integraci a odbourávání překážek obchodu s USA a Evropskou Unií dojde dle mého názoru v následujících letech k ještě razantnějšímu hospodářskému růstu, který by společně s příznivým investičním klimatem mohl přilákat množství nových investorů. Kolumbie by za těchto podmínek posílila svou pozici v rámci kontinentu, ovšem veškerý budoucí vývoj i vnitropolitická situace země závisí právě na výsledku vyjednávání největší tamější guerilly s oficiálními zástupci země.

Seznam použité literatury

Knižní publikace a odborné studie

- [1] ÁLVAREZ, Stephanie a Angelika RETTBERG. *Cuantificando los efectos económicos del conflicto* [online]. Bogotá, 2008 [cit. 2012-09-06]. Dostupné z: <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2922402>
- [2] BUCKMAN, Robert T. *The world today series 2012: Latin America* [online]. Stryker post, 2012 [cit. 2013-02-10]. ISBN 9781610488877. Dostupné z: <http://www.openisbn.com/preview/1610488873/>
- [3] CENTRO SEGURIDAD & DEMOCRACÍA. *La seguridad nacional de Colombia* [online]. 2011 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://www.usergioarboleda.edu.co/Notisergio/Evaluacion%20de%20Seguridad%20Nacional%20Colombia%202011%20U%20%20Sergio%20Arboleda.pdf>
- [4] COMMUNICAID. *Doing business in Colombia* [online]. 2007 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://www.communicaid.com/access/pdf/library/culture/doing-business-in/Doing%20Business%20in%20Colombia.pdf>
- [5] COSTANTINO, Santiago Daniel. *Las industrias de las FARC: secuestro y narcotráfico* [online]. 2008 [cit. 2013-01-19]. Dostupné z: <http://es.scribd.com/doc/92878918/Las-industrias-de-las-FARC-secuestro-y-narcotrafico>
- [6] GIUGALE, Marcelo M., Olivier LAFOURCADE a Connie LUFF. *Colombia: The economic foundation of peace*. The World Bank, 2002. ISBN 0-8213-5348-9
- [7] INSTITUTO DE ESTUDIOS GEOESTRATÉGICOS. *FARC: intereses políticos y visión de Estado* [online]. 2001 [cit. 2012-10-22]. Dostupné z: <http://bibliodigital.umng.edu.co:8080/UMNG/bitstream/10654/624/1/analisis%204.pdf>
- [8] KUNZ, Rahel a Ann Kristin SJÖBERG. *Empowered or Oppressed? Female Combatants in the Colombian Guerrilla: The Case of the Revolutionary Armed Forces of Colombia - FARC* [online]. New York: Annual Convention of the International Studies Association, 2009 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://citation.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/3/1/0/4/6/pages310466/p310466-1.php
- [9] MAUCERI, Philip. *Politics in the Andes: Identity, conflict, reform* [online]. Pittsburg: University of Pittsburg press 2004. [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=SFnXySU-oF0C&printsec=frontcover&dq=politics+in+the+andes&hl=cs&sa=X&ei=DWphUayVLe ml4gShw4GAAQ&ved=0CD EQ6AEwAA>
- [10] MEDINA GALLEGU, Carlos. *FARC-EP: notas para historia una política 1958-2006* [online]. Universidad nacional de Colombia, 2007. [cit. 2013-01-06]. Dostupné z: <http://www.scribd.com/doc/75319183/FARC-EP-Una-historia-politica-VERSION-COMPLETA-Abril-10-de-2007>
- [11] MEDINA GALLEGU, Carlos. *FARC-EP: temas y problemas nacionales* [online]. Bogotá, 2008. [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <http://es.scribd.com/doc/75319272/Farc-ep-Temas-y-Problemas-Nacionales-Version-Final>. Universidad nacional de Colombia.

- [12] NĚMEC, Jan. *Politické systémy Latinské Ameriky*. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1107-X
- [13] OCAMPO, José Fernando. *1810: La independencia de Colombia, dos siglos de lucha* [online]. Polo democrático alternativo. 2010 [cit. 2012-12-08]. Dostupné z: <http://www.moir.org.co/1810-La-independencia-de-Colombia.html>
- [14] POSADA SAMPER, Miguel. *El Proceso de Paz del Gobierno Pastrana- El Fracaso y sus consecuencias* [online]. Centro de análisis sociopolítico 2002 [cit. 2012-11-09]. Dostupné z: <http://www.cas.org.co/articulos/articulos/VerArticulo.php?Id=9>
- [15] RABASA, Angel a Peter CHALK. *Colombian Labyrinth: The Synergy of Drugs and Insurgency and Its Implications for Regional Stability* [online]. Santa Monica: RAND, 2001. ISBN 0-8330-2994-0. [cit.2012-12-01] Dostupné z: http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1339.html
- [16] VALENCIA, León. *La nueva realidad de las FARC*. Observatorio del conflicto armado [online]. 2011 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://www.rebellion.org/docs/132833.pdf>
- [17] VAN ENGELAND, Anisseh a Rachael RUDOLPH. *From Terrorism to Politics* [online]. Burlington: ASHGATE, 2008. [cit.2012-12-05] ISBN 978-0-7546-4990. Dostupné z: <http://it.scribd.com/doc/35978457/From-Terrorist-to-Politics>
- [18] VELANDIA, Carlos Arturo. *Costos y efectos de la guerra en Colombia* [online]. Bogotá: Sociedad civil por la Paz, 2011. [cit. 2013-02-18] Dostupné z: <http://alfresco.uclouvain.be/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/c54acc30-cada-4290-ae1f-252f9910983d/Costos%20y%20efectos%20de%20la%20guerra%20en%20Colombia-%20Velandia%202011.pdf>
- [19] VILLAREAL, M. Angeles. *The U.S.-Colombia Free Trade Agreement: Background and Issues* [online]. 2012 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL34470.pdf>

Portály institucí a vládních orgánů

- [20] BANCO DE LA REPÚBLICA. *Informes económicos* [online]. 2013 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: http://www.banrep.gov.co/informes-economicos/ine_bol_deuex.htm
- [21] BUREAU OF WESTERN HEMISPHERE AFFAIRS, *US department of State. United States Support For Colombia*. US department of State [online]. 28. březen 2000 [cit. 2012-11-25]. Dostupné z: http://www.state.gov/www/regions/wha/colombia/fs_000328_plancolombia.html
- [22] CIA. *The world factbook- Colombia*. Central intelligence agency [online]. 2012 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/co.html>
- [23] Český červený kříž [online]. 2009 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <http://www.cervenýkriz.eu>
- [24] DANE [online]. 2013 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.dane.gov.co/>
- [25] DIAN. *Reforma tributaria* [online]. 2012 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: http://www.dian.gov.co/descargas/EscritosComunicados/2012/106_ABC_Reforma_Tributaria.pdf

- [26] GLOBAL PORTAL FOR DIPLOMATS. Colombia. *eDiplomat* [online]. 2012 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: http://www.ediplomat.com/np/cultural_etiquette/ce_co.htm
- [27] HUMAN RIGHT WATCH. International Humanitarian Law and its Application to the Conduct of the FARC-EP. *New York: Human Right Watch* [online]. 2001 [cit. 2012-12-08]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/reports/2001/farc/index.htm#TopOfPage>
- [28] HUMAN RIGHT WATCH. Child Combatants in Colombia. *New York: Human Right Watch* [online]. 2003. ISBN 156-432-288-2. [cit. 2012-12-05] Dostupné z: <http://www.hrw.org/reports/2003/colombia0903/>
- [29] INMLCF. Forensis. *Instituto nacional de medicina legal y ciencias forenses*. [online]. 2011 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.medicinalegal.gov.co/index.php/publicaciones/forensis>
- [30] INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Colombia* [online]. IMF. Říjen 2012 [cit. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/country/COL/index.htm>
- [31] KPMG. Colombia - income tax. *KPMG* [online]. 2012 [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/taxation-international-executives/colombia/pages/income-tax.aspx#2>
- [32] LAWGEF-CIP-WOLA. *Just the facts* [online]. 2013. [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: justf.org/Country?country=colombia&year1=1996&year2=2013&funding=All+Programs&x=67&y=12
- [33] MINISTERIO DE RELACIONES EXTERIORES DE COLOMBIA. *Política exterior*. Ministerio de relaciones exteriores [online]. 2013 [cit. 2013-02-16]. Dostupné z: <http://www.cancilleria.gov.co/international>
- [34] OSN. *Indicadores internacionales sobre el desarrollo humano*. [online]. 2013. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/es/datos/mapa/>
- [35] PROEXPORT. *Tratado de libre comercio entre Colombia y Estados Unidos*. [online]. ProExport. 2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.proexport.com.co/sites/default/files/TLC%20Colombia%20-%20EE.UU%20-%20Fasc%C3%ADculo%20-1.pdf>
- [36] TRADING ECONOMICS. *Indicators for Colombia*. [online]. Trading economics. 2013 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/colombia/indicators>
- [37] UNODC. *World drug report 2012*. [online] United Nations office on drugs and crime. červen 2012. ISBN 978-92-1-148267-6. [cit. 2013-01-15] Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2012/WDR_2012_web_small.pdf
- [38] USTR. *Colombia* [online]. Office of the United States trade representative. 2012 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.ustr.gov/countries-regions/americas/colombia>
- [39] WORLD BANK. *Colombia* [online]. World bank. 2013 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/country/colombia>

[40] ZONA FRANCA BOGOTÁ. Incentives for investors. [online]. Zona franca Bogotá. 2013 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.zonafrancabogota.com/en/incentivos-al-inversionista.html>

Elektronické články a tisková prohlášení vlády a ministerstev

[41] AGENCIA DE NOTICIAS. Colombia, a exportar su conocimiento de forma protegida. *Universidad nacional de Colombia: Agencia de noticias*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.agenciadenoticias.unal.edu.co/ndetalle/article/colombia-a-exportar-su-conocimiento-de-forma-protegida.html>

[42] COLOMBIA REPORTS. Tax reform. *Colombia reports* [online]. 2012 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: <http://colombiareports.com/colombia-news/economy>

[43] DURÁN NÚÑEZ, Diana Carolina. El informe de la discordia. *El Espectador*. [online] 2008. [cit. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.elespectador.com/impreso/cuadernilloa/judicial/articuloimpreso-el-informe-de-discordia?p%C3%A1gina=0,0>

[44] EFE. ONU investiga matanza en Bojayá. *El Universo*. [online] 12. 5. 2002. [cit. 2012-12-02] Dostupné z: <http://www.eluniverso.com/2002/05/12/0001/14/9D34892B37F94F06A4023ED7A78896FD.html>

[45] EFE. Las cifras de las Farc, según el Gobierno. *Confidencial Colombia*. [online] 2012a [cit. 2013-02-15] <http://confidencialcolombia.com/es/1/105/3007/Las-cifras-de-las-Farc-seg%C3%BAAn-el-Gobierno-Mindefensa-Pinz%C3%B3n-Farc-narcotr%C3%A1fico-combatientes.htm>

[46] EFE. Los puntos del proceso de paz entre gobierno y las FARC. *El Tiempo*. [online] 2012b [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: http://www.eltiempo.com/politica/ARTICULO-WEB-NEW_NOTA_INTERIOR-12194473.html

[47] EL MUNDO. La Fiscalía colombiana rastrea los bienes de las FARC en 14 países europeos y americanos. *El Mundo* [online]. 2012 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.elmundo.es/america/2012/09/17/colombia/1347912417.html>

[48] EL UNIVERSAL. Cronología: El secuestro de Ingrid Betancourt. *El universal* [online]. 2008 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://www.eluniversal.com.mx/notas/519595.html>

[49] GÓMEZ GIRALDO, Marisol. El jefe de las Farc, cuando era Guillermo León. *El Tiempo* [online]. 4. 11. 2011 [cit. 2012-12-08]. Dostupné z: http://www.eltiempo.com/justicia/ARTICULO-WEB-NEW_NOTA_INTERIOR-10708732.html

[50] INFOPUNTUAL. Las FARC, los secuestros y la libertad de prensa. *Infopuntual* [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: <http://www.infopuntual.com/post/Las-FARC-los-secuestros-y-la-libertad-de-prensa-901.aspx>

[51] KRAUSS, Caroline. Drug trade in Colombia. *International relations and security network* [online]. 2010 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/ISN-Insights/Detail/?lng=en&ots627=fce62fe0-528d-4884-9cdf-283c282cf0b2&id=123022&tabid=123972&contextid734=123022&>

- [52] LOBE, Jim. US-Colombia Coca Eradication Called Destructive. *Common dreams* [online]. 28. únor 2004 [cit. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://www.commondreams.org/headlines04/0228-09.htm>
- [53] MARTÍNEZ, Ariel Ávila. Seguridad en la administración Santos: dos años de discusiones. *Arco Iris* [online]. 6. 8. 2012 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <http://www.arcoiris.com.co/2012/08/seguridad-en-la-administracion-santos-dos-anos-de-discusiones/>
- [54] PINEDA SERNA, Leonardo. El "cul de sac" del desarrollo científico y tecnológico de Colombia. *Le Monde Diplomatique* [online]. 2012 [cit. 2013-01-20] Dostupné z: <http://www.eldiplo.info/portal/index.php/component/k2/item/130-el-cul-de-sac-del-desarrollo-cient%C3%ADfico-y-tecnol%C3%B3gico-de-colombia>
- [55] RCN. Los logros del gobierno de Álvaro Uribe. *RCN* [online]. 2010 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: http://www.canalrcnmsn.com/noticias/los_logros_durante_el_gobierno_de_%C3%A1lvaro_uribe
- [56] RTVE. 'Timochenko', el médico y militar entrenado en la Yugoslavia de Tito que sustituye a 'Cano'. *RTVE* [online]. 16. 11. 2011 [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: <http://www.rtve.es/noticias/20111116/timochenko-medico-militar-entrenado-yugoslavia-tito-sustituye-cano/475700.shtml>
- [57] SECUREMPIRE. Las Farc: El Mayor Cartel del Narcotráfico en el Mundo. *Securempire: la seguridad es el futuro* [online]. 2003 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: http://www.securempire.com/analisis/seguridad/geopolitica-las_farc_el_mayor_cartel_del_narcotrafico_en_el_mundo
- [58] ZONATWIVE. Informe secreto del DAS: FARC - 28 campamentos en Venezuela y 1500 efectivos. *Zonatwive* [online]. 19. 5.2010 [cit.2013-03-20]. Dostupné z: <http://zonatwive.wordpress.com/2010/05/19/informe-secreto-del-das-farc-28-campamentos-en-venezuela-y-1-500-efectivos/>

Seznam tabulek, grafů a map

Tabulka 1: Zdanění příjmů rezidentů pro rok 2012 (COP).....	25
Tabulka 2: Počet úmrtí zapříčiněných las FARC.....	41
Tabulka 3: Roční výše poskytované pomoci od USA v letech 2000-2013 (mil. USD).....	48
Graf 1: Vývoj HDP v letech 2000-2012 (mld. USD).....	28
Graf 2: Lednová míra nezaměstnanosti v letech 2001-2013 (%)	28
Graf 3 :Vývoj vojenských výdajů a HDP v letech 2001-2012 (mld. USD).....	35
Graf 4: Počty útoků na průmyslovou infrastrukturu v letech 2007-2011	36
Graf 5 : Počty všech útoků las FARC v letech 1997-2011.....	40
Graf 6: Rozloha odhalených plantáží koky v letech 2001-2011 (ha)	48
Graf 7: Hodnota nákupu vojenského vybavení od USA v letech 2000-2011 (mil. USD)	49
Mapa 1: Území pod správou las FARC k roku 2009.....	26